

Lovforslag nr. L 60. Fremsat den 23. februar 2005 af indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet og lov om kommunale valg

(Adgang til benyttelse af elektroniske valglister og elektroniske brevstemmeprotokoller, opgørelse af personlige stemmer for hvert afstemningsområde, elektronisk indsendelse af valg bøger til indenrigs- og sundhedsministeren m.v.)

§ 1

I lov om valg til Folketinget, jf. lovbekendtgørelse nr. 704 af 27. juni 2004, foretages følgende ændringer:

1. I § 19 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

2. I § 64, stk. 1, indsættes efter 2. pkt.:

»Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at protokollen føres elektronisk.«

3. § 73, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Der foretages samtidig en opgørelse for hvert afstemningsområde og for hele opstillingskredsen af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer for hvert parti, jf. stk. 3 og 4. Der foretages herefter en opgørelse for hele opstillingskredsen af, hvorledes de afgivne partistemmer skal fordeles på hver enkelt kandidat, jf. stk. 5, og af summen af antallet af personlige stemmer og tillagte partistemmer for hver kandidat.«

4. § 73, stk. 6, affattes således:

»Stk. 6. Resultatet af de i stk. 2, 1. og 2. pkt., nævnte opgørelser for hele opstillingskredsen

indføres i valgbogen og meddeles de tilstedeværende. Resultatet af den i stk. 2, 1. pkt., nævnte opgørelse for hvert afstemningsområde vedlægges valgbogen som bilag.«

5. I § 74, stk. 3, 1. pkt., indsættes efter »valgbogen«: »med bilag tillige med en stemmeseddel, der ikke er udleveret,«.

6. I § 74, stk. 3, indsættes som 4. pkt.:

»Indenrigs- og sundhedsministeren bestemmer den nærmere fremgangsmåde ved indsendelsen af valgbogen med bilag og kan herunder bestemme, hvorvidt og i hvilken form valgbogen med bilag elektronisk skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren.«

7. I § 110, stk. 4, 2. pkt., og § 114, 2. pkt., ændres »lov om vederlag og pension m.v. for de danske repræsentanter i Europa-Parlamentet« til: »lov om vederlag og pension m.v. for de danske medlemmer af Europa-Parlamentet«.

§ 2

I lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. lovbekendtgørelse nr. 52 af 2. februar 2004, foretages følgende ændringer:

1. I § 14, stk. 1, indsættes som 2. pkt.:

»Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i

kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste.«

2. I § 30 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Den i stk. 1 nævnte opgørelse foretages for hvert afstemningsområde og for hele opstillingskredsen.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

3. § 30, stk. 2, der bliver stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Resultatet af den i stk. 1 nævnte opgørelse for hele opstillingskredsen indføres i valgbogen og meddeles de tilstedeværende. Resultatet af den i stk. 1 nævnte opgørelse for hvert afstemningsområde vedlægges valgbogen som bilag.«

4. I § 30, stk. 3, der bliver stk. 4, indsættes i 1. pkt. efter »valgbogen«: »med bilag tillige med en stemmeseddel, der ikke er udleveret.«

5. I § 30, stk. 3, der bliver stk. 4, indsættes som 4. pkt.:

»Indenrigs- og sundhedsministeren bestemmer den nærmere fremgangsmåde ved indsendelsen af valgbogen med bilag og kan herunder bestemme, hvorvidt og i hvilken form valgbogen

med bilag elektronisk skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren.«

§ 3

I lov om kommunale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 263 af 18. april 2001, som ændret ved § 10 i lov nr. 145 af 25. marts 2002 og § 3 i lov nr. 1209 af 27. december 2003, foretages følgende ændringer:

1. I § 9 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

2. I § 70, stk. 1, indsættes efter 2. pkt.:

»Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at protokollen føres elektronisk.«

§ 4

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. august 2005.

Stk. 2. § 1, nr. 1 og 2, har virkning for folketingsvalg, der afholdes efter de kommunale valg i 2005.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Lovforslagets hovedindhold

Dette lovforslag er en genfremsættelse af det af indenrigs- og sundhedsministeren den 27. oktober 2004 fremsatte lovforslag nr. L 62 om ændring af folketingsvalgloven, Europa-Parlamentsvalgloven og den kommunale valglov. Der henvises for så vidt angår det fremsatte lovforslag til Folketingstidende 2004-2005, 1. samling, tillæg A, s. 1594 ff., og for så vidt angår den skriftlige fremsættelse til Folketingstidende 2004-2005, 1. samling, tillæg A, s. 1621. Lovforslaget blev førstebehandlet den 10. november 2004. Der henvises til Folketingstidende 2004-2005, 1. samling, s. 1014 ff. Folketingets Kommunaludvalg afgav betænkning over lovforslaget den 13. januar 2005.

I folketingsvalgloven, Europa-Parlamentsvalgloven og den kommunale valglov foreslås indsat bestemmelser om, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste, jf. afsnit 2.1, samt at protokollen over de modtagne brevstemmer (brevstemmeprotokollen) skal føres elektronisk, jf. afsnit 2.2.

I folketingsvalgloven og Europa-Parlamentsvalgloven foreslås endvidere indsat en bestemmelse, der gør det obligatorisk, at den opgørelse, der som led i fintællingen skal finde sted af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer/listestemmer for hvert parti/kandidatliste, også skal ske for hvert afstemningsområde for sig og ikke blot for hele opstillingskredsen. Det foreslås endvidere fastsat, at resultatet af opgørelsen for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer/listestemmer for hvert parti/kandidatliste skal vedlægges som et bilag til valgbestyrelsens valgboek, hvoraf en attesteret kopi skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren til brug for opgørelsen af folketingsvalg henholdsvis Europa-Parlamentsvalg, jf. afsnit 2.3.

I folketingsvalgloven og Europa-Parlamentsvalgloven foreslås ligeledes indsat en bemyndigelse for in-

denrigs- og sundhedsministeren til at bestemme den nærmere fremgangsmåde ved indsendelse af valgbogen med bilag, herunder hvorvidt og i hvilken form valgbogen med bilag skal indsendes elektronisk, jf. afsnit 2.4.

Herudover indeholder lovforslaget ændringer af redaktionel karakter i folketingsvalgloven og Europa-Parlamentsvalgloven.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Elektronisk valgliste ved folketingsvalg, Europa-Parlamentsvalg og kommunalvalg

2.1.1. Henvendelse fra en række kommuner om elektroniske valglister m.v.

En række kommuner (Københavns, Aalborg, Odense, Glostrup, Høje-Taastrup og Frederiksberg Kommuner) har ved brev af 8. juli 2004 rettet henvendelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet og anmodet om, at ministeriet tager initiativ til, at der tilvejebringes hjemmel til, at de kommuner, som måtte ønske det, kan benytte elektroniske valglister. Hjemlen ønskes tilvejebragt så betids, at elektroniske valglister første gang kan finde anvendelse ved de kommunale valg i 2005.

Brevet, der ligeledes er sendt til Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, vedrører endvidere muligheden for på et senere tidspunkt at indføre elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne og stemmeafgivning via internettet ved hjælp af digital signatur. Kommunerne anser indførelse af elektroniske valglister som det første led hen imod indførelse af elektronisk stemmeafgivning, men indførelsen af elektroniske valglister er ikke betinget af, at der på et senere tidspunkt tillige indføres elektronisk stemmeafgivning.

Som begrundelse for ønsket om adgang til at benytte elektroniske valglister i stedet for valglister på papir har kommunerne anført, at man herved vil få mulighed for en mere fleksibel tilrettelæggelse af valgbehandlingen på valgdagen, idet vælgerne ikke vil være bun-

det til et bestemt valgbord, men kan henvende sig ved det valgbord, hvor køen er kortest, ligesom antallet af bemandede valgborde kan afpasses efter skiftende behov i løbet af valgdagen. Endvidere vil der blive mulighed for en løbende elektronisk registrering af modtagne brevstemmer, hvilket vil kunne lette den administrative håndtering af de modtagne brevstemmer. Elektroniske valglisten har således til formål både at tilgodese vælgerne og valgadministrationen.

De nævnte kommuner har indgået en aftale med KMD A/S om at gennemføre et nærmere angivet udviklingsprojekt for indførelse af elektroniske valglisten under forudsætning af, at der skabes det nødvendige lovgivningsmæssige grundlag herfor. Projektet går i hovedtræk ud på, at kommunerne i stedet for som efter den gældende ordning for udskrivning af valglisten at modtage valglisten fra KMD A/S på papir skal modtage valglisten i elektronisk form. Den elektroniske valgliste skal ligesom valglisten på papir indeholde de i lovgivningen krævede oplysninger om bl.a. vælgernes navn, fødselsdato og bopæl og skal kunne berigtiges elektronisk til og med valgdagen i overensstemmelse med valglovgivningens regler om berigtigelse af valglisten. Den elektroniske valgliste skal endvidere kunne benyttes i forbindelse med gennemgangen af brevstemmerne, inden afstemningen går i gang på valgdagen eller dagen før valgdagen, samt ved kontrollen af de fremmødte vælgere på valgdagen, idet den fornødne afmærkning eller påtegning på valglisten også skal kunne ske elektronisk, f.eks. i form af stregkode aflæsning af vælgeridentifikation på valgkortet.

Projektet går endvidere ud på, at der om muligt skal foretages en løbende elektronisk registrering af modtagne brevstemmer på valglisten.

Kommunerne har fundet det realistisk og forsvarligt at gennemføre projektet fra det førstkommande kommunale valg i 2005. Udgifterne ved udvikling af projektet afholdes af de nævnte kommuner og KMD A/S, ligesom kommunerne vil afholde de lokale udgifter forbundet med etableringen af den nødvendige it-infrastruktur samt hardware på de berørte afstemningssteder m.v.

2.1.2. Gældende regler om udarbejdelse, berigtigelse og anvendelse af valglisten

Efter den gældende valglovgivning skal kommunalbestyrelsen, når folketingsvalg er udskrevet, henholdsvis i de år, hvor valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet eller kommunale valg skal afholdes, udarbejde en valgliste over kommunens vælgere, jf. folketingsvalglovens § 18, stk. 1, Europa-Parla-

mentsvalglovens § 14, stk. 1, og den kommunale valglovens § 8, stk. 1. Valglisten skal udarbejdes for hvert afstemningsområde i kommunen. I tilfælde, hvor et afstemningsområde/afstemningssted er opdelt i flere valgborde, udarbejdes valglisten for hvert valgbord inden for det pågældende afstemningsområde. Valglisten skal indeholde oplysninger om vælgernes navn, fødselsdato og bopæl samt løbe-nr. og en rubrik til afmærkning, jf. folketingsvalglovens § 19, stk. 2, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 14, stk. 2, samt den kommunale valglovens § 9, stk. 3. Valglisten udarbejdes på grundlag af oplysningerne i Det Centrale Personregister (CPR), jf. folketingsvalglovens § 19, stk. 1, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 14, stk. 2, samt den kommunale valglovens § 9, stk. 1 og 2.

Udarbejdelsen af valglisten finder efter gældende ordning sted på den måde, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet (CPR-kontoret) maskinelt lader foretage et udtræk fra CPR af de personer, der på en given skæringsdato opfylder betingelserne for valget til det pågældende valg. Udtrækket sendes elektronisk til KMD A/S (eller for så vidt angår Købehavns Kommune til DM-data), der herefter på grundlag af de elektronisk modtagne udtræk af CPR udskriver valglisten på papir samt valgkort, som sendes til de pågældende kommuner henholdsvis vælgere. Den gældende ordning for udarbejdelse af valglisten blev indført ved lov nr. 145 af 30. april 1980 om ændring af den dagældende folketingsvalglov henholdsvis ved lov nr. 143 af 30. marts 1981 om ændring af den dagældende kommunale valglov, jf. Folketingstidende 1979-80, 2. samling, tillæg A, spalte 3583, henholdsvis Folketingstidende 1980-81, tillæg A, spalte 2535.

Kommunalbestyrelsen skal til og med valgdagen berigtige valglisten i tilfælde af fejl ved udarbejdelsen af valglisten og ved modtagelse af nærmere angivne meddelelser, der indebærer, at en på valglisten opført vælger ikke længere har valget eller at en person, der ikke er opført på valglisten, nu har opnået valget, jf. folketingsvalglovens § 22, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 14, stk. 2, samt den kommunale valglovens § 12.

Den således udarbejdede og berigtigede valgliste skal efter valglovgivningen benyttes i forbindelse med brevstemmegennemgangen og afstemningen på valgdagen.

I forbindelse med gennemgangen af, om de modtagne brevstemmer kan komme i betragtning, skal valgstyrelsen bl.a. undersøge, om afsenderen af brevstemmen er opført på valglisten, jf. folketingsvalglovens § 65, henvisningen hertil i Europa-Parlaments-

valglovens § 26, stk. 5, samt den kommunale valglovs § 71. Når en brevstemme kan komme i betragtning, sættes et mærke ved vælgerens navn på valglisten, jf. folketingsvalglovens § 66, stk. 1, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 26, stk. 5, samt den kommunale valglovs § 72, stk. 1. Overføres en brevstemme til et andet afstemningsområde end det, hvor vælgeren er optaget på valglisten, fordi der for det pågældende afstemningsområde er modtaget færre end 5 brevstemmer, og kan brevstemmen komme i betragtning, skal vælgeren optages på valglisten i det afstemningsområde, hvortil brevstemmen er overført, og slettes af valglisten i det afstemningsområde, hvorfra brevstemmen er overført. For begge afstemningsområder skal valglisten påføres en bemærkning herom, jf. folketingsvalglovens § 64, stk. 5, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 26, stk. 5, samt den kommunale valglovs § 70, stk. 4.

I forbindelse med afstemningen på valgdagen skal valglisteføreren bl.a. kontrollere de fremmødte vælgers identitet, og at de fremmødte vælgere er optaget på valglisten. Når kontrollen er tilendebragt, skal valglisteføreren afmærke vælgerens navn på valglisten, forinden stemmesedlen udleveres til vælgeren, jf. folketingsvalglovens § 47, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 25, stk. 1, samt den kommunale valglovs § 53, stk. 1.

Den således udarbejdede og benyttede valgliste skal være til stede ved fintællingen og, når fintællingen er afsluttet, opbevares af kommunalbestyrelsen (gælder kun kommunalbestyrelsen i kreds kommunen) og tilintetgøres, når klagefristen er udløbet, og eventuelle klager over valget er endeligt afgjort, jf. folketingsvalglovens § 104, stk. 1 og 3, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 44 samt den kommunale valglovs § 106.

Efter ministeriets opfattelse må lovgivningsmagten bl.a. som følge af den historiske baggrund for udformningen af bestemmelserne have forudsat, at den valgliste, som kommunalbestyrelsen efter valglovgivningen skal udarbejde og berigtige, og som skal benyttes ved brevstemmegennemgangen og kontrollen på valgdagen af de fremmødte vælgere, herunder afmærkes eller påføres en påtegning i de nævnte situationer, skal foreligge på papir til dette brug.

Det vil derfor efter ministeriets opfattelse kræve lovhjemmel at indføre en ordning, hvorefter kommunalbestyrelsen kan beslutte at benytte en elektronisk valgliste.

2.1.3. Tidligere overvejelser om indførelse af elektroniske valglisten m.v.

Et udvalg under Indenrigsministeriet – Valgopgørelsesudvalget – afgav i 1993 betænkning 1248 om valg og edb. Udvalget behandlede bl.a. spørgsmålet om elektroniske valglisten.

Udvalget pegede på, at valglisten allerede forelå elektronisk som udtræk fra CPR-registret, på grundlag af hvilket valglisten til brug for kommunerne ved afstemningen på valgdagen blev udskrevet på papir, og vælgerne blev afmærket manuelt. Udvalget fandt, at der i hvert fald på større afstemningssteder ville kunne være fordele ved at overgå til elektroniske valglisten, der afmærkes elektronisk. Udvalget pegede på, at en sådan ordning ville indebære, at vælgerne på hvert afstemningssted ikke ville være knyttet til et bestemt valgbord, men kunne henvende sig for at afgive stemme ved det valgbord, hvor køen var kortest. Udvalget pegede endvidere på, at muligheden for en mere fleksibel udnyttelse af valgboardskapaciteten ville kunne reducere behovet for valgborde og dermed for tilfornordnede vælgere til betjening af valgbordene.

Udvalget pegede ligeledes på, at anvendelse af elektroniske valglisten ville gøre det muligt at omlægge dele af brevstemmeadministrationen til edb.

Udvalget foreslog på denne baggrund, at der i folketingsvalgloven og den kommunale valglov blev indført hjemmel til, at en kommune kan beslutte at anvende elektroniske valglisten med elektronisk afmærkning, såfremt der fra kommunal side blev yttret ønske om at få mulighed for at udnytte en sådan hjemmel.

I den forløbne tid siden afgivelsen af betænkning 1248/1993 om valg og edb og indtil modtagelsen af brevet fra de seks kommuner har der ikke været henvendelser fra kommuner, der har ønsket at anvende elektroniske valglisten.

2.1.4. Vurdering af hensigtsmæssigheden af at tilvejebringe hjemmel til at benytte elektroniske valglisten

Indenrigs- og Sundhedsministeriet finder i overensstemmelse med Valgopgørelsesudvalget og de nævnte seks kommuners henvendelse, at der vil kunne være fordele ved at overgå til elektroniske valglisten, der afmærkes elektronisk såvel på valgdagen som i forbindelse med modtagelsen og gennemgangen af brevstemmer. Herved vil der blive mulighed for en mere fleksibel tilrettelæggelse af vælgerens adgang til at kunne stemme på valgdagen og en administrativ lettelse af afmærkningen af valglisten i forbindelse hermed. Endvidere vil der kunne opnås en lettelse af den administrative håndtering af de modtagne brevstemmer. For så vidt angår risikoen for manglende lagring

af indtastede oplysninger eller systemnedbrud eller indtastning af ukorrekte oplysninger, bemærkes, at det er den enkelte kommunalbestyrelses ansvar at sørge for et betryggende elektronisk system, hvor der i tilfælde af nedbrud kan ske udskrivning af valglisten på papir. For så vidt angår risikoen for indtastning af ukorrekte oplysninger bemærkes, at det er den enkelte kommunalbestyrelses ansvar – ligesom i dag ved afmærkning på en valgliste på papir – at sikre sig, at korrekt afmærkning på valglisten finder sted.

Ud fra formålet med elektroniske valglisten og i overensstemmelse med tidligere overvejelser herom og under hensyn til, at der fra kommunal side nu foreligger et konkret projekt, finder ministeriet det derfor hensigtsmæssigt, at der tilvejebringes lovhjælp til, at de kommuner, som måtte ønske det, kan benytte elektroniske valglisten.

På denne baggrund foreslås indsat udtrykkelig hjemmel i valglovgivningen til, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der skal benyttes en elektronisk valgliste.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1, § 2, nr. 1, og § 3, nr. 1.

2.2. Elektronisk brevstemmeprotokol ved folketingsvalg, Europa-Parlamentsvalg og kommunalvalg

2.2.1. Gældende regler om brevstemmeprotokollers indhold og udformning

Efter den gældende valglovgivning anfører kommunalbestyrelsen i en protokol det antal brevstemmer, der modtages, og datoen for modtagelsen samt det antal brevstemmer, der videresendes til andre kommuner og datoen herfor. Indenrigs- og sundhedsministeren fastsætter regler om brevstemmeprotokollens indretning og udformning, jf. folketingsvalglovens § 64, stk. 1, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 26, stk. 5, og den kommunale valgløvs § 70, stk. 1.

Brevstemmeprotokollen skal efter de af indenrigs- og sundhedsministeren fastsatte regler være udformet i overensstemmelse med de fortrykte brevstemmeprotokoller, Indenrigs- og Sundhedsministeriet har ladet fremstille, jf. cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001 om brevstemmeprotokollers indhold og udformning. Brevstemmeprotokollen skal efter disse regler indeholde oplysning om, hvorledes de modtagne brevstemmer på en bestemt dato fordeles sig på brevstemmer modtaget fra kommunens folkeregister, fra stemmemodtagere på plejehjem m.v. og i ældreboliger og i vælgerens hjem samt fra postvæsenet. Brevstemmeprotokollen skal endvidere efter disse regler indeholde op-

lysning om, hvorledes det samlede antal modtagne brevstemmer fordeles sig på de enkelte afstemningsområder i kommunen, samt oplysning om, til hvilket afstemningsområde brevstemmer fra afstemningsområder, hvor der er modtaget færre end 5 brevstemmer, og brevstemmer, som ikke kan henregnes til et bestemt afstemningsområde, er overført.

Den således udarbejdede og benyttede brevstemmeprotokol skal opbevares af kommunalbestyrelsen efter valgets afholdelse i overensstemmelse med reglerne i arkivloven, jf. lov nr. 1050 af 17. december 2002, jf. folketingsvalglovens § 104, stk. 3, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 44 samt den kommunale valgløvs § 106, stk. 3.

Efter ministeriets opfattelse må lovgivningsmagten bl.a. som følge af den historiske baggrund for udformningen af bestemmelserne have forudsat, at brevstemmeprotokollen skal føres i en papirudgave.

Det vil derfor efter ministeriets opfattelse kræve lovhjælp til at indføre en ordning, hvorefter kommunalbestyrelsen kan beslutte, at brevstemmeprotokollen skal føres elektronisk.

2.2.2. Vurdering af hensigtsmæssigheden af at tilvejebringe hjemmel til at benytte elektroniske brevstemmeprotokoller

Kommunerne har ikke anmodet om at få adgang til at beslutte at føre brevstemmeprotokollen elektronisk. Ministeriet finder det imidlertid hensigtsmæssigt, at kommunalbestyrelserne får adgang hertil uafhængigt af, om de tillige ønsker at anvende en elektronisk valgliste. En sådan adgang vil være et naturligt led i digitaliseringen af den offentlige forvaltning.

Herved gives der mulighed for en mere fleksibel tilrettelæggelse af den administrative håndtering i kommunen af de modtagne brevstemmer.

På denne baggrund foreslås indsat udtrykkelig hjemmel i valglovgivningen til, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der skal benyttes en elektronisk brevstemmeprotokol.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2, og § 3, nr. 2.

2.3. Opgørelse for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer/listestemmer for hvert parti samt vedlæggelse af resultatet af opgørelsen som et bilag til valgbogen ved folketingsvalg og Europa-Parlamentsvalg

Efter de gældende regler i folketingsvalgloven skal der som led i fintællingen foretages en opgørelse for hele opstillingskredsen af, hvorledes de afgivne stem-

mer skal fordeles på hver enkelt kandidat, jf. folketingsvalglovens § 73, stk. 2-5. Til brug herfor foretages bl.a. en opgørelse af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer, jf. folketingsvalglovens § 73, stk. 3 og 4. Det vil være i overensstemmelse med folketingsvalgloven, jf. § 73, stk. 2, jf. stk. 1, at opgørelsen rent praktisk foretages således, at antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer i første omgang opgøres for hvert afstemningsområde for sig og således, at resultatet af disse opgørelser for de enkelte afstemningsområder derefter sammentælles til opgørelser for hele opstillingskredsen, forinden den i § 73, stk. 5, nævnte fordeling af partistemmerne på de enkelte kandidater foretages. Der er dog intet til hinder for, at opgørelsen af personlige stemmer og partistemmer alene foretages for hele opstillingskredsen uden nogen forudgående opgørelse for hvert afstemningsområde.

Ved Europa-Parlamentsvalg gælder tilsvarende regler om opgørelsen af antal personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af listestemmer, dog med den forskel, at listestemmerne ikke skal fordeles på de enkelte kandidater bortset fra i tilfælde, hvor der er anmeldt partiliste. Der henvises herved til Europa-Parlamentsvalglovens § 30, stk. 1, § 34, stk. 1, og § 35, stk. 1, nr. 3.

Det bemærkes, at der i valgbøgerne, for så vidt angår personlige stemmer og partistemmer/listestemmer, alene skal indføres oplysninger for hele opstillingskredsen, uanset om valgbestyrelsen tillige ligger inde med disse oplysninger for de enkelte afstemningsområder.

KMD A/S's valgopgørelsessystem er indrettet således, at de personlige stemmer for hver kandidat samt partistemmerne/listestemmerne skal opgøres for hvert afstemningsområde for sig.

Da langt de fleste valgbestyrelser benytter KMD A/S's valgopgørelsessystem, er det dermed også langt de fleste valgbestyrelser, der opgør de personlige stemmer og partistemmerne/listestemmerne for hvert afstemningsområde for sig.

Ved folketingsvalget den 20. november 2001 benyttede 74 valgbestyrelser, der dækkede 99 opstillingskredse, KMD A/S's valgopgørelsessystem, mens fire valgbestyrelser, der dækkede de resterende fire opstillingskredse, ikke benyttede dette system. Ved Europa-Parlamentsvalget den 13. juni 2004 benyttede 74 valgbestyrelser, der dækkede 100 opstillingskredse, KMD A/S's valgopgørelsessystem, mens tre valgbestyrelser, der dækkede de resterende tre opstillingskredse, ikke benyttede dette system. De tre resterende

valgbestyrelser, der ikke benyttede dette system ved Europa-Parlamentsvalget den 13. juni 2004, har over for ministeriet givet tilsagn om ved fremtidige valg at indsende de nævnte oplysninger på afstemningsområdeniveau. Uden tilvejebringelse af den foreslåede lovhjemmel ville en opgørelse af personlige stemmer og partistemmer/listestemmer på afstemningsområdeniveau således ved fremtidige valg have kunnet været gennemført på frivillig basis.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet modtager jævnligt henvendelser fra offentligheden, herunder fra partier og kandidater, om oplysninger om kandidaternes personlige stemmetal i de enkelte afstemningsområder.

Med henblik på at sikre, uafhængigt af valgbestyrelsernes fremtidige ønsker herom, at ministeriet for fremtiden kan stille disse oplysninger til rådighed for offentligheden ved folketingsvalg og Europa-Parlamentsvalg, foreslås det gjort obligatorisk, at personlige stemmer og partistemmer/listestemmer skal opgøres for hvert afstemningsområde for sig foruden for hele opstillingskredsen, samt at oplysning herom skal vedlægges som et bilag til valgbøgerne og dermed også indsendes til Indenrigs- og Sundhedsministeriet til brug for valgopgørelsen og offentliggørelse af valgresultaterne.

Opgørelse af og indsendelse af de nævnte oplysninger på afstemningsområdeniveau er endvidere en forudsætning for, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet, som det skete ved Europa-Parlamentsvalget den 13. juni 2004, kan foretage en kontrol af de indsendte oplysninger på afstemningsområdeniveau, jf. nedenfor i afsnit 2.4.

Som det fremgår af det foregående, er der tale om at lovfæste en ordning, der i praksis har været fulgt af langt hovedparten af valgbestyrelserne, og som de valgbestyrelser, der ikke har fulgt ordningen, har givet tilsagn om at følge ved fremtidige valg.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 3 og 4, og § 2, nr. 2 og 3.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har overvejet at indføre en tilsvarende ordning ved kommunalvalg, hvor der efter de gældende regler i den kommunale valglovs § 78, stk. 3, alene stilles krav om, at der for hele kommunen, men ikke på afstemningsområdeniveau skal foretages en opgørelse af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af listestemmer for hver kandidatliste. Indenrigs- og Sundhedsministeriet har indtil videre valgt at afstå herfra under hensyn til, at det påhviler den enkelte kommunalbestyrelse at vurdere, i hvilket omfang det af hensyn til offentlighedens adgang til oplysninger om val-

get og af hensyn til at sikre en forsvarlig kontrol af opgørelserne er nødvendigt at gennemføre opgørelser af personlige stemmer og listestemmer på afstemningsområdeniveau. I hvert fald de kommuner, der benytter KMD A/S's valgopgørelsessystem – hvilket er langt de fleste – gennemfører opgørelser af personlige stemmer og listestemmer på afstemningsområdeniveau. Ved kommunalvalgene den 20. november 2001 benyttede 257 ud af de daværende 275 kommuner KMD A/S's valgopgørelsessystem. 17 af de resterende 18 kommuner, der ved kommunalvalgene den 20. november 2001 ikke benyttede KMD A/S's valgopgørelsessystem, havde færre end 10.000 vælgere, mens én kommune (daværende Rønne Kommune, der nu indgår i Bornholms Regionskommune) havde flere end 10.000 vælgere. På den baggrund er det Indenrigs- og Sundhedsministeriets forventning, at der ved det kommende kommunalvalg i 2005, hvor der sker valg til de nye kommunale enheder, som vil blive fastlagt som følge af den forestående kommunalreform, vil være færre kommunale enheder end ved kommunalvalget i 2001, der ikke benytter KMD A/S's valgopgørelsessystem. Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse må man derfor afvente erfaringerne på dette område ved kommunalvalgene i 2005, førend man kan vurdere, om det er nødvendigt at tage lovgivningsmæssige skridt til at sikre, at der for alle kommuner sker opgørelse af afstemningsresultater på afstemningsområdeniveau.

2.4. Indsendelse af valgbogen elektronisk ved folketingsvalg og Europa-Parlamentsvalg

Det foreslås endvidere, at indenrigs- og sundhedsministeren ved folketingsvalg og Europa-Parlamentsvalg bemyndiges til at bestemme den nærmere fremgangsmåde ved indsendelsen af valgbogen med bilag, og at ministeren herunder kan bestemme, hvorvidt og i hvilken form valgbogen med bilag elektronisk skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren.

Bemyndigelsen agtes udnyttet til at træffe bestemmelse om, at valgbogen med bilaget vedrørende den opgørelse for hvert afstemningssted af antallet af personlige stemmer og partistemmer/listestemmer for hvert parti, der foreslås stillet krav om, og som foreslås vedlagt valgbogen som bilag, skal indsendes elektronisk til brug for offentliggørelse på ministeriets hjemmeside og ministeriets elektroniske gennemgang af valgboerne.

Uanset at bemyndigelsen agtes udnyttet til at stille krav om elektronisk indsendelse, vil bemyndigelsen tillige blive udnyttet til fortsat at stille krav om, at valgboerne ekskl. bilag indsendes i en papirudgave.

De valgbestyrelser, der benytter KMD A/S's valgopgørelsessystem, indsender allerede i dag elektronisk til indenrigs- og sundhedsministeren såvel oplysningerne i valgbogen, som de underliggende oplysninger om personlige stemmer og partistemmer/listestemmer opgjort for de enkelte afstemningsområder.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet foretog i forbindelse med Europa-Parlamentsvalget den 13. juni 2004 en kontrol af de elektronisk modtagne oplysninger om personlige stemmetal på afstemningsområdeniveau, der afdækkede tilfælde, hvor der var anledning til at undersøge, om der kunne være sket ombytning af personlige stemmetal inden for et parti. Der henvises herved til Indenrigs- og Sundhedsministeriets redegørelse af 21. juni 2004 for gennemgangen af stemmesedlerne og valgboerne ved Europa-Parlamentsvalget den 13. juni 2004, der blev oversendt til Folketinget den 21. juni 2004 (Udvalget til Valgs Prøvelse, Alm. del – bilag 6).

Indenrigs- og Sundhedsministeriet finder det hensigtsmæssigt, at denne kontrol udstrækkes til alle opstillingskredse, hvor der foretages optælling af personlige stemmer på afstemningsområdeniveau – hvilket efter lovforslaget for fremtiden vil være alle opstillingskredse – uanset hvilket valgopgørelsessystem der benyttes for opstillingskredsen. Denne kontrol kan af tidsmæssige grunde i praksis kun gennemføres, såfremt de pågældende oplysninger indsendes elektronisk.

Det tilføjes, at de tre valgbestyrelser, der ikke benyttede KMD A/S's valgopgørelsessystem ved valget til Europa-Parlamentet i juni 2004, over for ministeriet har givet tilsagn om, at de ved fremtidige valg ikke blot vil indsende de nævnte oplysninger på afstemningsområdeniveau, men også foretage indsendelsen af valgbogen inkl. de nævnte oplysninger elektronisk. Uanset at ordningen med elektronisk indsendelse af valgbogen således må forventes at blive gennemført på frivillig basis af alle valgbestyrelser ved fremtidige valg, har ministeriet imidlertid fundet det hensigtsmæssigt, at ordningen lovfæstes, for at sikre den fornødne elektroniske indsendelse af valgbogen ved fremtidige valg uafhængigt af valgbestyrelsernes fremtidige ønsker herom.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 6, og § 2, nr. 5.

Ministeriet har overvejet at indføre en tilsvarende ordning ved kommunalvalg, hvor der efter de gældende regler i lov om kommunale valg ikke stilles krav om indsendelse af personlige stemmer og listestemmer på afstemningsområdeniveau, men har indtil videre valgt at afstå herfra under hensyn til, at det på-

hviler den enkelte kommunalbestyrelse at vurdere, i hvilket omfang det af hensyn til offentlighedens adgang til oplysninger om valget og af hensyn til at sikre en forsvarlig kontrol af opgørelserne er nødvendigt at gennemføre opgørelser af personlige stemmer og listestemmer på afstemningsområdeniveau. I hvert fald for de kommuner, der benytter KMD A/S's valgopgørelsessystem – hvilket er langt de fleste – sørger KMD A/S for offentliggørelse af antallet af personlige stemmer og listestemmer på afstemningsområdeniveau.

2.5. Øvrige ændringsforslag

De øvrige ændringsforslag er af redaktionel karakter.

Der henvises til lovforslaget § 1, nr. 5 og 7, og § 2, nr. 4.

3. Elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne og stemmeafgivning via internettet

I henvendelsen til Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling fra Københavns, Aalborg, Odense, Glostrup, Høje-Taastrup og Frederiksberg Kommuner stilles der som nævnt ovenfor i afsnit 2.1.1. forslag om, at adgangen til at benytte elektroniske valglisten senere suppleres med adgang til at benytte elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne samt stemmeafgivning via internettet.

I henvendelsen peger kommunerne bl.a. på, at der i dag er opnået en række kommunale erfaringer med elektroniske valg til lokale ældebestyrelser og integrationsråd, og at det har vist sig, at elektroniske valg indebærer en række fordele dels vedrørende øget valgdeltagelse, dels vedrørende effektivisering i form af, at valgresultatet vil foreligge hurtigere, og at ressourcetilbruget forbundet med et valg kan reduceres primært i forbindelse med optællingen.

På denne baggrund har kommunerne udarbejdet et oplæg vedrørende elektroniske valg for så vidt angår folketingsvalg og folkeafstemninger, Europa-Parlamentsvalg og kommunale valg. I oplæggets anden fase foreslås der efter tilvejebringelsen af adgang til elektroniske valglisten og elektroniske, skanbare valgkort, som der ved dette lovforslag foreslås tilvejebragt lovhjemmel til, jf. afsnit 2.1., tilvejebragt adgang til elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne på valgdagen samt hjemmel til elektronisk optælling af papirstemmesedler. Oplæggets tredje fase omfatter stemmeafgivning via internettet ved brug af digital signatur.

3.1. Elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstedet

Forslaget til fase to for elektroniske valg går ud på, at kommunalbestyrelserne gives mulighed for at beslutte, at vælgerne skal have tilbud om at afgive deres stemme elektronisk på afstemningsstedet på valgdagen, idet stemmeafgivningen i øvrigt på sædvanlig måde skal finde sted i et stemmerum. I forslaget indgår tillige, at optællingen af de manuelt afgivne papirstemmesedler skal kunne ske elektronisk, f.eks. baseret på en form for indskanning. Kommunerne synes således at forudsætte, at elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne alene skal være et tilbud til vælgerne, således at de vælgere, der måtte foretrække at stemme ved hjælp af en papirstemmeseddel, fortsat skal kunne gøre dette.

Kommunerne havde gerne set, at et projekt til fase to blev igangsat parallelt med projektet til fase et om elektroniske valglisten, men har dog tilkendegivet, at det næppe er realistisk at gennemføre et projekt til elektronisk stemmeafgivning fra førstkommande kommunalvalg i 2005.

Elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstedet vil kræve lovhjemmel, idet det fremgår af gældende valglovgivning, at der til stemmeafgivning skal benyttes papirstemmesedler. Det er endvidere i lovgivningen forudsat, at stemmeoptællingen foretages manuelt, men der er dog ikke noget til hinder for, at elektronisk stemmeoptælling indføres som et hjælpemiddel ved den manuelle stemmeoptælling. Den del af fase to, der vedrører elektronisk optælling af stemmesedler, kan derfor iværksættes uden lovhjemmel og behandles ikke videre i det følgende.

3.1.1. Tidligere overvejelser om elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne

Det under Indenrigsministeriet nedsatte Valgopgørelsesudvalg, der afgav betænkning 1248/1993 om valg og edb, behandlede bl.a. spørgsmålet om elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne.

I betænkningen er beskrevet de forskellige former for elektronisk stemmeafgivning, der på dette tidspunkt var taget i brug andre steder rundt omkring i verden. Efter udvalgets vurdering kunne det ikke på daværende tidspunkt anbefales, at den centrale valgmyndighed, dvs. Indenrigsministeriet, tog initiativ til at indføre elektronisk stemmeafgivning. Det var i denne forbindelse udvalgets opfattelse, at den gældende opgave- og byrdefordeling på valgområdet måtte medføre, at eventuelle initiativer til at afholde bindende forsøg med elektronisk stemmeafgivning måtte udgå fra kommunerne, da det er dem, der skal afholde

F. t. l. vedr. valg til Folketinget m.v.

udgifterne ved anskaffelse/leje af stemmemaskiner til brug for forsøg, til konsulentbistand m.v. Udvalget anbefalede i tilslutning hertil, at ministeriet stillede sig positivt over for eventuelle ønsker fra kommunal side om at få adgang til for egen regning at gennemføre bindende forsøg med elektronisk stemmeafgivning forstået således, at ministeriet i givet fald skulle være indstillet på at forelægge lovforslag for Folketinget, som kunne give den fornødne hjemmel til sådanne forsøg.

Et flertal af Folketingets partier forholdt sig skeptisk over for brug af elektronisk stemmeafgivning i forbindelse med valg og folkeafstemninger, da Tinget i folketingsåret 1996-97 drøftede et beslutningsforslag herom, og beslutningsforslaget blev da også forkastet. Der henvises til Folketingstidende 1996-97, s. 775 ff. og 6220 og B s. 669.

I den forløbne tid siden afgivelsen af den nævnte betænkning i 1993 og indtil henvendelsen fra de seks kommuner har der kun været enkelte kommuner, der har rettet henvendelse til ministeriet vedrørende gennemførelse af forsøg med elektronisk stemmeafgivning, og ingen af disse henvendelser har hidtil givet ministeriet anledning til at forelægge lovforslag for Folketinget om hjemmel til gennemførelse af elektronisk stemmeafgivning.

3.1.2. Vurdering af hensigtsmæssigheden af elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstedet

Fordelen ved elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne på valgdagen vil navnlig være, at ressourceforbruget i forbindelse med stemmeoptællingen vil kunne reduceres. Der vil være tale om lettelse i forhold til valgadministrationen. Besparselser ved stemmeoptællingen vil dog kunne blive opvejet af udgifter til anskaffelse af stemmemaskiner og eventuel konsulentbistand til at programmere og overvåge maskinerne. For vælgerne vil det ikke indebære nogen lettelse, at stemmeafgivningen på afstemningsstedet foregår elektronisk frem for ved afkrydsning på en papirstemmeseddel.

Ved overvejelser om indførelse af elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne kan imidlertid ikke alene indgå de fordele, der er forbundet hermed. Fordelene må afvejes over for de ulemper, der er forbundet hermed. Der tænkes herved navnlig på, at den nuværende folkelige kontrol med valgprocessen erstattes af en særlig specialistkontrol. Den almindelige vælgers mulighed for at kontrollere, at valghandlingen foregår korrekt, samt muligheden for efterfølgende at kontrollere valgresultatet ved at foretage en fornyet optælling af stemmerne kan være af afgørende

betydning for vælgernes tillid til hele valgprocessen og valgresultatet. En tilsvarende mulighed for folkelig kontrol foreligger ikke ved elektroniske løsninger.

Det er Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse, at den endelige afvejning af fordele og ulemper ved elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstedet ikke kan foretages, før der har været gennemført forsøg hermed. Uanset de ulemper, der knytter sig til elektronisk stemmeafgivning, finder ministeriet det således positivt, at de nævnte kommuner ved deres henvendelse på ny har sat spørgsmålet om elektronisk stemmeafgivning på dagsordenen. Ministeriet vil derfor også se positivt på et konkret, egnet forslag til forsøg på dette område. Ministeriet deltager gerne i et samarbejde med de nævnte kommuner og eventuelt andre kommuner om at udarbejde et konkret forslag til forsøg på dette område, der vil kunne danne grundlag for en konkret stillingtagen fra ministeriets side til hensigtsmæssigheden af tilvejebringelsen af lovhjemmel til et sådant forsøg.

Ved ministeriets stillingtagen til, om et konkret forslag til forsøg vil være egnet som grundlag for tilvejebringelsen af lovhjemmel hertil, vil det i hvert fald være en forudsætning, at vælgerens elektroniske stemmeafgivning sker i overensstemmelse med valglovgivningens regler om stemmeafgivning. Vælgeren skal således kunne afgive sin stemme enten for et af de opstillede partier/kandidatlistor eller for en af de opstillede kandidater eller skal kunne stemme blankt.

Endvidere skal stemmehemmeligheden være sikret, herunder således, at det ikke kan spores, hvordan den enkelte vælger har stemt. Registreringen af vælgerens stemme skal ske på fuldt betryggede vis.

Ligeledes vil det være en forudsætning, at persondatalovgivningens bestemmelser om bl.a. sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af personoplysninger er iagttaget, og at det pågældende forsøg i øvrigt er sikkerhedsmæssigt forsvarligt, herunder at der er etableret fornødne fall-back procedurer.

3.2. Elektronisk stemmeafgivning via internettet

I henvendelsen fra Københavns, Aalborg, Odense, Glostrup, Høje-Taastrup og Frederiksberg Kommuner beskrives som fase tre i introduktionen af elektroniske landsvalg muligheden for, at vælgerne kan afgive elektronisk stemme over internettet baseret på den digitale signatur.

Elektronisk stemmeafgivning via internettet vil kræve lovhjemmel, idet stemmeafgivning andre steder end på afstemningsstedet på valgdagen alene kan foregå efter de gældende regler om brevstemmeafgivning.

Denne form for elektronisk stemmeafgivning er ikke behandlet i betænkning 1248/1993 om valg og edb, idet muligheden herfor er opstået efter, at betænkningen blev afgivet i 1993.

3.2.1. *Vurdering af hensigtsmæssigheden af stemmeafgivning via internettet*

For vælgeren vil der ved elektronisk stemmeafgivning via internettet i modsætning til elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne være knyttet den fordel, at vælgeren får nemmere adgang til at afgive stemme, idet stemmeafgivning vil kunne foretages fra hjemmet eller arbejdspladsen. Dette vil endvidere eventuelt kunne bevirke, at flere vælgere end ellers vil afgive stemme ved valget, hvilket må anses for politisk ønskeligt.

Til denne form for elektronisk stemmeafgivning vil imidlertid være knyttet de samme ulemper, som gør sig gældende ved elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne. Hertil kommer, at der til denne form for elektronisk stemmeafgivning ved valg til politiske organer, der er tillagt beslutningskompetence i lovgivningen (Folketinget, Europa-Parlamentet og kommunale råd), er knyttet betæneligheder, der dels vedrører sikkerheden for, at det er den pågældende vælger, der afgiver stemme, og ikke en anden i den pågældende vælgers sted, dels sikringen af den hemmelige stemmeafgivning.

Da der ved denne form for stemmeafgivning ikke kræves personligt fremmøde på et afstemningssted, herunder brevstemmested, idet afstemning kan ske fra hjemmet eller arbejdspladsen, vil der heller ikke være en myndighed til stede for at sikre, at det er den vælger, som den digitale signatur er udstedt til, som benytter sig af den digitale signatur (den digitale signatur kan overlades til andre), og at stemmeafgivningen foregår på en sådan måde, at andre, herunder familimedlemmer, ikke kan se, hvordan vælgeren stemmer, og dermed heller ikke utilbørligt kan påvirke vælgerens stemmeafgivning.

Det har hidtil været et princip i dansk valglovgivning, at en vælgers stemmeafgivning skal foregå overvåget i den forstand, at en valgmyndighed skal være til stede og sikre sig vælgerens identitet, før denne får adgang til at afgive stemme, samt sikre, at stemmeafgivningen foregår, uden at andre kan se, hvordan vælgeren stemmer. Det gælder både ved stemmeafgivning på afstemningsstedet på valgdagen og ved brevstemmeafgivning.

Foretagelse af stemmeafgivning, uden at andre kan se, hvordan der er stemt, er ikke blot en ret for vælgeren, men også en pligt. Pligten til at foretage stemme-

afgivning, uden at andre kan se, hvordan vælgeren stemmer, fraviges kun i tilfælde, hvor vælgeren behøver hjælp til selve stemmeafgivningen.

Det er derfor Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse, at det ikke vil være hensigtsmæssigt, at der tages skridt med henblik på at indføre adgang til uovervåget stemmeafgivning, herunder via internettet, når det drejer sig om valg til politiske organer (Folketinget, Europa-Parlamentet, kommunale råd) samt landsdækkende folkeafstemninger.

4. *Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for staten*

Forslaget om at give kommunerne mulighed for at beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste henholdsvis at den protokol, kommunalbestyrelsen skal føre over de i kommunen modtagne brevstemmer (brevstemmeprotokollen) ved folketingsvalg, Europa-Parlamentsvalg og kommunale valg, skal føres elektronisk, indebærer ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for staten.

Det påhviler således ikke Indenrigs- og Sundhedsministeriets CPR-kontor eller andre at levere valglister i elektronisk form til kommunerne. Det er op til de kommuner, der ønsker det, at indgå de nødvendige aftaler med andre om at få tilvejebragt valglister i elektronisk form.

Forslaget om, at opgørelsen af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer/listestemmer for hvert parti skal ske for hvert afstemningsområde inden for opstillingskredsen, og at disse oplysninger skal indeholdes i valgbogen i form af et bilag, indebærer, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet i forbindelse med, at ministeriet modtager en attesteret kopi af valgbogen med bilag, skal kontrollere modtagne oplysninger om personlige stemmetal på afstemningområdeniveau. Der vil imidlertid ikke være nævneværdige økonomiske eller administrative konsekvenser forbundet med ministeriets kontrol i forhold til den kontrol, ministeriet allerede foretager i praksis.

Forslaget om at bemyndige indenrigs- og sundhedsministeren til at bestemme den nærmere fremgangsmåde ved indsendelse af valgbogen med bilag, og at ministeren herunder kan bestemme, at indsendelsen skal ske elektronisk, indebærer ingen konsekvenser for ministeriet, idet ministeriet allerede har indrettet sig på at kunne modtage valgbogen med bilag elektronisk. Elektronisk indsendelse af valgbogen med bilag vil i praksis være en forudsætning for ministeriets elektroniske offentliggørelse på hjemmesiden af per-

sonlige stemmer og partistemmer/listestemmer på afstemningsområdeniveau samt for ministeriets elektroniske kontrol af disse oplysninger i forbindelse med valgopgørelsen.

Lovforslaget har ikke i øvrigt konsekvenser for staten.

5. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for kommunerne

Forslaget om at give kommunerne mulighed for at beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste henholdsvis at den protokol, kommunalbestyrelsen skal føre over de i kommunen modtagne brevstemmer (brevstemmeprotokollen) ved folketingsvalg, Europa-Parlamentsvalg og kommunale valg, skal føres elektronisk, indebærer ikke i sig selv økonomiske og administrative konsekvenser for kommunerne.

Der påhviler således ikke kommunalbestyrelsen nogen forpligtelse til træffe beslutning om benyttelse af en elektronisk valgliste, og kommunalbestyrelsen kan ikke pålægges af andre at træffe beslutning herom. Hensigten med den foreslåede bestemmelse er at give de kommunalbestyrelser, der ønsker det, frihed til at beslutte at benytte en elektronisk valgliste. Som en konsekvens af dette frivillighedsprincip påhviler det kommunalbestyrelsen selv at afholde de nødvendige merudgifter i forbindelse med anvendelse af en elektronisk valgliste.

Merudgifter for de kommuner, der ønsker at benytte en elektronisk valgliste, skal i øvrigt vurderes i lyset af de administrative fordele, der er forbundet hermed.

Forslaget om, at opgørelsen af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer/listestemmer for hvert parti skal ske for hvert afstemningsområde inden for opstillingskredsen, og at disse oplysninger skal indeholdes i valgbogen i form af et bilag, indebærer ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for kommunerne, idet det drejer sig om lovfæstelse af en ordning, der i praksis har været fulgt af langt hovedparten af valgbestyrelserne, og som ved fremtidige valg må forventes at blive fulgt af alle valgbestyrelser. Tilsvarende gælder forslaget om

at bemyndige indenrigs- og sundhedsministeren til at bestemme den nærmere fremgangsmåde ved indsendelse af valgbogen med bilag, og at ministeren herunder kan bestemme, at indsendelsen skal ske elektronisk, idet der også i denne henseende er tale om lovfæstelse af en ordning, der i praksis har været fulgt af langt hovedparten af valgbestyrelserne, og som ved fremtidige valg må forventes at blive fulgt af alle valgbestyrelser.

Lovforslaget forventes således samlet set ikke at medføre økonomiske og administrative konsekvenser for kommunerne.

6. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

7. Lovforslagets miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder

Det af indenrigs- og sundhedsministeren tidligere fremsatte lovforslag har været sendt i høring hos Datatilsynet, KL samt Københavns og Frederiksberg Kommuner.

10. Lovovervågning

Lovforslaget er udtaget til lovovervågning. Det indebærer, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet efter de kommunale valg i november 2005 vil indhente en redegørelse fra Københavns, Aalborg, Odense, Glostrup, Høje-Taastrup og Frederiksberg Kommuner og eventuelle andre kommuner, som måtte have ønsket at anvende elektroniske valglister ved de kommunale valg i 2005, om deres erfaringer med anvendelse af elektroniske valglister. Indenrigs- og Sundhedsministeriet vil herefter orientere Folketingets Kommunaludvalg om de kommunale erfaringer med anvendelse af en elektronisk valgliste.

11. Vurdering af konsekvenser af lovforslaget

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner.	Lovforslaget forventes samlet set ikke at medføre konsekvenser for staten eller kommunerne.	
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner.	Lovforslaget forventes samlet set ikke at medføre konsekvenser for staten eller kommunerne.	
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet.	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Med den foreslåede bestemmelse tilvejebringes lovhjemmel til, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste til brug for folketingsvalg. Det foreslås, at kommunalbestyrelsen får en tilsvarende adgang for så vidt angår Europa-Parlamentsvalg, jf. lovforslagets § 2, nr. 1, og kommunale valg, jf. lovforslagets § 3, nr. 1.

Om baggrunden for forslaget om adgang til benyttelse af elektronisk valgliste henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.1*.

Det er kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune og ikke andre organer, som varetager opgaver efter valglovgivningen, der beslutter, om der ved folketingsvalg, Europa-Parlamentsvalg og kommunale valg skal benyttes en elektronisk valgliste. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der kun i et eller flere af kommunens afstemningsområder i stedet for i samtlige afstemningsområder kan benyttes en elektronisk valgliste.

Der påhviler ikke kommunalbestyrelsen nogen forpligtelse til at træffe beslutning om benyttelse af en elektronisk valgliste, og kommunalbestyrelsen kan ikke pålægges af andre at træffe beslutning herom. Hensigten med den foreslåede bestemmelse er at give de kommunalbestyrelser, der ønsker det, frihed til at beslutte at benytte en elektronisk valgliste. Som en konsekvens af dette frivillighedsprincip påhviler det kommunalbestyrelsen selv at afholde de nødvendige

merudgifter i forbindelse med anvendelse af en elektronisk valgliste.

Indenrigs- og sundhedsministeren vil i medfør af bemyndigelsesbestemmelsen hertil i den gældende lovgivning kunne fastsætte nærmere regler om udarbejdelsen af de elektroniske valgliste samt disses indretning, jf. folketingsvalglovens § 19, stk. 3, der bliver stk. 4, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 14, stk. 2, samt den kommunale valgløvs § 9, stk. 4, der bliver stk. 5.

Den elektroniske valgliste, som kommunalbestyrelsen efter bestemmelsen får adgang til at beslutte skal benyttes i kommunen, skal selvsagt indeholde de efter gældende lovgivning krævede oplysninger for valgliste på papir og skal berigtiges og afmærkes og påføres bemærkninger efter gældende regler herom. Den elektroniske valgliste kan anvendes til alle de opgaver, som en valgliste efter gældende lovgivning benyttes til ved valgets afholdelse. Forskellen i forhold til gældende regler vil derfor alene bestå i, at valglisten som udgangspunkt ikke skal foreligge på papir, men alene i elektronisk form og således, at berigtigelser og afmærkning af valglisten sker elektronisk, ligesom eventuelle bemærkninger påføres valglisten elektronisk. De fornødne sikkerhedsforanstaltninger, jf. nedenfor, vil dog indebære, at kommunen til enhver tid lokalt skal kunne udskrive en papirudgave af valglisten for hvert afstemningsområde med de efter gældende lovgivning krævede oplysninger.

Den elektroniske valgliste skal ligesom de gældende valgliste på papir udarbejdes på grundlag af oplysningerne i CPR. Det er herved forudsat, at valglisten i øvrigt vil kunne udarbejdes efter den hidtil gældende procedure, som nærmere er beskrevet i de almindelige be-

mærkninger, afsnit 2.1.2. Det er således ikke et krav efter bestemmelsen, at de enkelte kommuner skal kunne rekvirere valgudtrækket af CPR direkte fra Inderrigs- og Sundhedsministeriets CPR-kontor. Bestemmelsen vil dog ikke være til hinder for, at CPR-kontoret måtte beslutte, at kommunalbestyrelserne kan rekvirere valgudtrækket direkte fra CPR-kontoret.

Når valglisten er udarbejdet på grundlag af oplysningerne i CPR på skæringsdatoen, skal der som hidtil udsendes valgkort på papir til vælgerne, uanset om vedkommende kommunalbestyrelse måtte have besluttet at ville benytte en elektronisk valgliste. Valgkortene skal indeholde de efter gældende lovgivning krævede oplysninger, men der vil ikke være noget til hinder for, at valgkortene herudover forsynes med en strekkode med henblik på lettelse af den elektroniske registrering på valglisten på valgdagen af, at den pågældende vælger har afgivet stemme.

Den elektroniske valgliste skal udarbejdes for hvert af de afstemningsområder i kommunen, for hvilke kommunalbestyrelsen har besluttet, at der skal benyttes en elektronisk valgliste. Derimod skal der ikke i tilfælde, hvor der for et afstemningsområde/afstemningssted er flere valgborde, udarbejdes en særskilt valgliste for hvert valgbord. Den elektroniske valgliste vil således være fælles for alle valgborde, og således at en vælger, der er afmærket på den elektroniske valgliste ved et valgbord, automatisk også vil blive afmærket på den elektroniske valgliste ved det/de øvrige valgborde. En vælger, der allerede har afgivet stemme ved et valgbord, vil derfor ikke have mulighed for tillige at afgive stemme ved et andet valgbord. Dette indebærer, at vælgeren ikke som ved en papirvalgliste skal henvende sig ved et bestemt valgbord, men kan henvende sig ved det valgbord, hvor køen er kortest. Endvidere vil antallet af bemandede valgborde i løbet af valgdagen løbende kunne tilpasses det aktuelle behov. Som nævnt vil afmærkningen af vælgeren på valglisten kunne ske elektronisk, f.eks. i form af strekkodeaflysning af vælgeridentifikationen på valgkortet.

Benyttelse af en elektronisk valgliste indebærer rent praktisk, at vedkommende afstemningssted skal forsynes med det fornødne antal pc'er, der er forbundet i netværk.

Den elektroniske valgliste vil endvidere kunne benyttes ved valgstyernes gennemgang af brevstemmerne inden valgdagen og ved valgstyernes afmærkning på valglisten af de vælgere, der har afgivet en brevstemme, der kan komme i betragtning. Særligt om afmærkning på valglisten af de vælgere, der har afgivet brevstemme, der kan komme i betragtning, be-

mærkes, at det efter gældende regler er forudsat, at denne afmærkning først sker, når valgstyrene har gennemgået de modtagne brevstemmer og konstateret, hvilke der kan komme i betragtning, idet det kun er for de i betragtning tagne brevstemmer, der skal ske afmærkning i valglisten. Der henvises herved til folketingsvalglovens §§ 65 og 66 og henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 26, stk. 5, samt til den kommunale valglovs §§ 71 og 72.

I det omfang det findes hensigtsmæssigt, er der dog ikke noget i vejen for, at der inden valgstyernes gennemgang kan ske en foreløbig afmærkning på valglisten af de vælgere, hvorfra der er modtaget brevstemmer, efterhånden som disse modtages, og i det omfang det er muligt at identificere de pågældende vælgere uden at åbne yderkuverten, idet yderkuverten først må åbnes i forbindelse med valgstyernes gennemgang af brevstemmerne, jf. folketingsvalglovens § 65, stk. 1, 2. pkt., og henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 26, stk. 5, samt den kommunale valglovs § 71, stk. 1, 2. pkt. Der er således intet til hinder for, at den elektroniske valgliste indeholder yderligere oplysninger eller varetager andre funktioner end de i valglovgivningen nævnte. Hvis det i tilfælde, hvor der er foretaget en foreløbig afmærkning i valglisten af en vælger, der har indsendt brevstemme, viser sig, at den pågældende brevstemme ikke kan komme i betragtning, skal den foreløbige afmærkning slettes.

En foreløbig afmærkning af valglisten som beskrevet vil kunne lette arbejdet i forbindelse med valgstyernes gennemgang af brevstemmerne, idet det på forhånd vil være konstateret, hvorvidt de pågældende vælgere er optaget på valglisten, ligesom arbejdet vedrørende valgstyernes afmærkning af valglisten kan begrænses til at fjerne afmærkninger for de vælgere, hvis brevstemme ikke er taget i betragtning.

En sådan foreløbig afmærkning af valglisten vil kunne ske, uanset om der benyttes en valgliste på papir eller en elektronisk valgliste. Når det drejer sig om en valgliste på papir, vil den foreløbige afmærkning dog først kunne påbegyndes, når kommunen har fået papirvalglisten i hænde, hvilket vil være tilfældet senest 8 dage før valgdagen. Når det drejer sig om en elektronisk valgliste vil afmærkningen kunne ske fra et tidligere tidspunkt, idet kommunen vil kunne råde over denne kort tid efter skæringsdatoen (15.-dagen eller 7.-dagen før valgdagen) for udskrivelse af valglisten, jf. de nærmere regler i folketingsvalglovens § 18, stk. 2 og 6-7, Europa-Parlamentsvalglovens § 14, stk. 2, og den kommunale valglovs § 8, stk. 2-4.

Den foreslåede adgang til at træffe beslutning om benyttelse af en elektronisk valgliste indebærer endvi-

dere, at det alene er en elektronisk valgliste, som skal opbevares af kommunalbestyrelserne og tilintetgøres, når klagefristen er udløbet, og eventuelle klager over valget er endeligt afgjort, jf. folketingsvalglovens § 104, stk. 1 og 3, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 44 samt den kommunale valglovs § 106, stk. 1 og 3.

Der er intet til hinder for, at kommunalbestyrelsen beslutter, at den elektroniske valgliste i kommunen kun skal anvendes til nogle af de opgaver, der vedrører valglisten. Der vil ikke være noget til hinder for, at kommunalbestyrelsen beslutter, at der efter anvendelsen af en papirbaseret valgliste til manuelle berigtigelser og ved brevstemmekontrollen skal benyttes en elektronisk valgliste til kontrollen af de fremmødte vælgere på valgdagen, forudsat at de ændringer, der er sket i valglisten som følge af den hidtidige anvendelse af den papirbaserede valgliste, er indtastet korrekt på den elektroniske valgliste. Der vil heller ikke være noget til hinder for, at kommunalbestyrelsen beslutter, at der efter anvendelsen af en elektronisk valgliste til berigtigelse og brevstemmegennemgang anvendes en papirbaseret valgliste til kontrollen af de fremmødte vælgere, forudsat at den papirbaserede valgliste først udskrives efter anvendelsen af den elektroniske valgliste.

Den benyttelse af valglisten, der foretages i forbindelse med gennemgangen af brevstemmer og afstemningen på valgdagen, er en behandling af personoplysninger, der skal ske i overensstemmelse med persondataloven. Det gælder, uanset om der benyttes en valgliste af papir eller en elektronisk valgliste. Den behandling af personoplysninger, der finder sted i forbindelse hermed, vil kunne foretages i medfør af persondatalovens § 6, stk. 1, nr. 6, der indeholder hjemmel til behandling af oplysninger, hvis behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave, der henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige eller en tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt. I de tilfælde, hvor oplysninger om vælgerens adresse måtte indeholde oplysninger af den i persondatalovens § 7 nævnte følsomme karakter, vil behandlingen kunne foretages i medfør af persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 4, der indeholder hjemmel til behandling af sådanne oplysninger, hvis behandlingen er nødvendig for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares.

Der er intet til hinder for, at kommunalbestyrelsen beslutter, at oplysningerne på den elektroniske valgliste skal kunne overføres til en elektronisk brevstemmeprotokol, såfremt det findes hensigtsmæssigt at

indføre oplysninger i en elektronisk brevstemmeprotokol om, hvilke vælgere der har indsendt brevstemme, uanset at der efter lovgivningen ikke er noget krav herom, jf. nærmere nedenfor i bemærkningerne til nr. 2.

Kommunalbestyrelsen skal som dataansvarlig og KMD A/S eller en anden dataleverandør skal som databehandler træffe de fornødne tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger mod, at oplysninger hændeligt eller ulovligt tilintetgøres, fortabes eller forringes samt mod, at de kommer til uvedkommendes kendskab, misbruges eller i øvrigt behandles i strid med loven, jf. persondatalovens § 41, stk. 3, og den i medfør af § 41, stk. 5, udstedte bekendtgørelse nr. 528 af 15. juni 2000 som ændret ved bekendtgørelse nr. 201 af 22. marts 2001 om sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af personoplysninger, som behandles for den offentlige forvaltning (sikkerhedsbekendtgørelsen).

Træffer en kommunalbestyrelse beslutning om anvendelse af elektronisk valgliste, forudsættes det, at kommunalbestyrelsen har truffet de fornødne foranstaltninger for at sikre, at valgstyrene i forbindelse med brevstemmegennemgangen og valglisteførerne i forbindelse med kontrollen af de fremmødte vælgere på valgdagen hurtigt overgår til manuel registrering på en papirudgave af valglisten i tilfælde af systemnedbrud, strømsvigt og lignende. Når det elektroniske system bliver reetableret, påhviler det tilsvarende kommunalbestyrelsen at træffe de fornødne foranstaltninger for, at de manuelle registreringer indlæses i den elektroniske valgliste. Såvel de manuelle som elektroniske valglisten vil skulle tilintetgøres, når klagefristen er udløbet, og klager over valget er endeligt afgjort.

Det forudsættes endvidere i overensstemmelse med den almindelige grundsætning om saglighed i forvaltningen, at valglisten – hvad enten den føres elektronisk eller manuelt – føres korrekt og i overensstemmelse med god databehandlingsskik, jf. persondatalovens § 5, stk. 1.

Til nr. 2

Med den foreslåede bestemmelse gives kommunalbestyrelsen som noget nyt adgang til at beslutte, at den protokol, kommunalbestyrelsen skal føre over de i kommunen modtagne brevstemmer (brevstemmeprotokollen), føres elektronisk ved folketingsvalg. I kraft af henvisningen til folketingsvalglovens kapitel 8 i Europa-Parlamentsvalglovens § 26, stk. 5, indebærer den foreslåede bestemmelse, at kommunalbestyrelsen får en tilsvarende adgang for så vidt angår Europa-Parlamentsvalg. Det foreslås endvidere, at kommu-

nalbestyrelsen får en tilsvarende adgang for så vidt angår kommunale valg, jf. lovforslagets § 3, nr. 2.

Om baggrunden for forslaget om adgang til benyttelse af elektroniske brevstemmeprotokoller henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.2.*

Efter den gældende valglovgivning anfører kommunalbestyrelsen i en protokol det antal brevstemmer, der modtages, og datoen for modtagelsen samt det antal brevstemmer, der videresendes til andre kommuner og datoen herfor. Indenrigs- og sundhedsministeren fastsætter regler om brevstemmeprotokollens indretning og udformning, jf. folketingsvalglovens § 64, stk. 1, henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 26, stk. 5, og den kommunale valglovs § 70, stk. 1.

De nærmere regler om brevstemmeprotokollers indhold og udformning er fastsat i cirkulære nr. 54 af 8. maj 2001. Heri er bl.a. fastsat, at brevstemmeprotokollen skal være udformet i overensstemmelse med de fortrykte brevstemmeprotokoller, som ministeriet har ladet fremstille.

Efter ministeriets opfattelse vil det kunne være hensigtsmæssigt og et naturligt led i digitaliseringen af den offentlige forvaltning at føre brevstemmeprotokollen elektronisk frem for manuelt. Et program hertil vil kunne udarbejdes af de enkelte kommuner selv.

Med den foreslåede bestemmelse tilvejebringes den fornødne lovhjemmel til, at kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning herom.

Det er kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune og ikke andre organer, som varetager opgaver efter valglovgivningen, der beslutter, om der ved folketingsvalg, Europa-Parlamentsvalg og kommunale valg skal benyttes en elektronisk brevstemmeprotokol, jf. bemærkningerne til § 1, nr. 1. Den brevstemmeprotokol, som kommunalbestyrelsen skal føre, omfatter i modsætning til valglisten alle kommunens afstemningsområder og kan ikke indskrænkes til enkelte af disse.

Der påhviler ikke kommunalbestyrelsen nogen forpligtelse til at træffe beslutning om benyttelse af en elektronisk brevstemmeprotokol, og kommunalbestyrelsen kan ikke pålægges af andre at træffe beslutning herom. Som en konsekvens af dette frivillighedsprincip påhviler det kommunalbestyrelsen selv at afholde de nødvendige merudgifter i forbindelse med anvendelse af elektronisk brevstemmeprotokol.

Indenrigs- og sundhedsministeren vil i medfør af bemyndigelsesbestemmelsen hertil i den gældende lovgivning kunne fastsætte nærmere regler om de elektroniske brevstemmeprotokollers indretning og udformning, jf. folketingsvalglovens § 64, stk. 1, hen-

visningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 26, stk. 5, og den kommunale valglovs § 70, stk. 1.

Den elektroniske brevstemmeprotokol skal indeholde de oplysninger, som efter den fortrykte brevstemmeprotokol skal indføres i brevstemmeprotokollen og vil kunne varetage de opgaver, som brevstemmeprotokollen efter gældende lovgivning benyttes til ved valgets afholdelse. Den fornødne indførelse af de nævnte oplysninger i brevstemmeprotokollen vil således kunne ske elektronisk. Den foreslåede adgang til at træffe beslutning om benyttelse af en elektronisk brevstemmeprotokol indebærer endvidere, at det alene er en elektronisk brevstemmeprotokol, som skal opbevares af kommunalbestyrelserne efter valgets afholdelse i overensstemmelse med arkivlovens regler om opbevaring af materiale, der alene foreligger i elektronisk form.

Det bemærkes i denne forbindelse, at brevstemmeprotokollen ikke skal indeholde oplysning om, hvilke vælgere der har indsendt brevstemme. Brevstemmeprotokollen skal ud over de i loven nævnte oplysninger alene indeholde forskellige andre oplysninger vedrørende antallet af modtagne brevstemmer, herunder oplysninger om, hvor mange brevstemmer, der er modtaget for hvert afstemningsområde. I det omfang kommunen benytter en elektronisk valgliste, hvori der løbende foretages en elektronisk foreløbig afmærkning af de vælgere, hvorfra der er modtaget brevstemmer, vil det eventuelt kunne være hensigtsmæssigt løbende at overføre oplysninger om de foreløbigt afmærkede vælgere til brevstemmeprotokollen til hjælp ved opgørelsen af, hvor mange brevstemmer der er modtaget for hvert afstemningsområde.

Selv om brevstemmeprotokollen ikke skal indeholde oplysning om, hvilke vælgere der har indsendt brevstemme, vil der ikke være noget til hinder for, at kommunen som et supplement til brevstemmeprotokollen fører lister over de vælgere, der har indsendt brevstemme. Sådanne lister vil i givet fald skulle tilintetgøres, når klagefristen er udløbet og klager over valget er endeligt afgjort, jf. folketingsvalglovens § 104, stk. 3.

Der vil heller ikke være noget i vejen for, at kommunalbestyrelsen beslutter, at der ikke oprettes et særskilt elektronisk system til brevstemmeprotokollens udarbejdelse, anvendelse og opbevaring, men at de oplysninger, som efter den af Indenrigs- og Sundhedsministeriet udfærdigede fortrykte brevstemmeprotokol skal indføres i brevstemmeprotokollen, indføres i et elektronisk system til valglistens udarbejdelse, anvendelse og opbevaring eller en liste over de vælgere, der har indsendt brevstemme. Det er en forudsætning

herfor, at de oplysninger, som efter valglovgivningen og den fortrykte brevstemmeprotokol skal indføres i brevstemmeprotokollen, til enhver tid særskilt kan udkrives i overensstemmelse med den fortrykte brevstemmeprotokols udformning.

Der vil heller ikke være noget til hinder for, at kommunalbestyrelsen beslutter, at der til brevstemmeprotokollens udarbejdelse, anvendelse og opbevaring oprettes et særskilt elektronisk system, hvis oplysninger elektronisk samkøres med et elektronisk system til valglistens udarbejdelse, anvendelse og opbevaring.

Den benyttelse af valglisten, der foretages i forbindelse med brevstemmeprotokollens førelse, vil, såfremt brevstemmeprotokollen suppleres med oplysninger om de vælgere, der har indsendt brevstemme, være en behandling af personoplysninger, der skal ske i overensstemmelse med persondataloven. Den behandling af personoplysninger, der finder sted i forbindelse hermed, vil kunne foretages i medfør af persondatalovens § 6, stk. 1, nr. 6, der indeholder hjemmel til behandling af oplysninger, hvis behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave, der henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige eller en tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt. I de tilfælde, hvor oplysninger om vælgerens adresse måtte indeholde oplysninger af den i persondatalovens § 7 nævnte følsomme karakter, vil behandlingen kunne foretages i medfør af persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 4, der indeholder hjemmel til behandling af sådanne oplysninger, hvis behandlingen er nødvendig for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares. Dette gælder også elektronisk samkøring med valglisten eller indføjelse i brevstemmeprotokollen af oplysninger i valglisten, som føres af den samme myndighed og med det samme formål (registrering af vælgere og vælgere, der har afgivet stemme til et valg) som brevstemmeprotokollen.

Kommunalbestyrelsen skal som dataansvarlig og KMD A/S eller en anden dataleverandør skal som databehandler træffe de fornødne tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger mod, at oplysninger hændeligt eller ulovligt tilintetgøres, fortabes eller forringes samt mod, at de kommer til uvedkommendes kendskab, misbruges eller i øvrigt behandles i strid med loven, jf. persondatalovens § 41, stk. 3, og den i medfør af § 41, stk. 5, udstedte bekendtgørelse nr. 528 af 15. juni 2000 som ændret ved bekendtgørelse nr. 201 af 22. marts 2001 om sikkerhedsforanstaltninger til beskyttelse af personoplysninger, som behandles for den offentlige forvaltning (sikkerhedsbekendtgørelsen).

Det forudsættes, at kommunalbestyrelsen har truffet de fornødne foranstaltninger for at sikre, at de oplysninger, der er indført i den elektroniske brevstemmeprotokol, foreligger på papir i tilfælde af systemnedbrud eller lignende. Det gælder uanset, om oplysningerne i den elektroniske brevstemmeprotokol alene svarer til oplysningerne i den manuelle brevstemmeprotokol, eller om den elektroniske brevstemmeprotokol herudover indeholder oplysninger om de vælgere, der har indsendt brevstemme.

Det forudsættes endvidere i overensstemmelse med den almindelige grundsætning om saglighed i forvaltningen, at brevstemmeprotokollen – hvad enten den føres elektronisk eller manuelt – føres korrekt i overensstemmelse med god databehandlingsskik, jf. persondatalovens § 5, stk. 1.

Til nr. 3

Det foreslås, at den opgørelse, der som led i fintællingen ved folketingsvalg skal finde sted af antallet af personlige stemmer for hvert kandidat samt af antallet af partistemmer for hvert parti, ikke blot som krævet i folketingsvalgloven i dag skal ske for hele opstillingskredsen, men også for hvert afstemningsområde inden for opstillingskredsen.

Det præciseres endvidere i bestemmelsen, at der ved fintællingen ved folketingsvalg herudover skal foretages en opgørelse for hele opstillingskredsen af, hvorledes de afgivne partistemmer skal fordeles på hver enkelt kandidat, jf. de nærmere regler herom i folketingsvalglovens § 73, stk. 5, og herefter en opgørelse af summen af antallet af personlige stemmer og tillagte partistemmer for hver kandidat. Der er alene tale om en sproglig præcisering.

For så vidt angår den foreslåede retstilstand ved Europa-Parlamentsvalg henvises til lovforslagets § 2, nr. 2. For så vidt angår kommunalvalg foreslås ingen ændringer i den gældende retstilstand, hvorefter opgørelsen af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og af listestemmer for hver kandidatliste alene skal ske for hele kommunen, jf. den kommunale valglovs § 78, stk. 2.

Efter de gældende regler i folketingsvalgloven skal der ved fintællingen bl.a. ske en fornyet optælling af, hvor mange stemmer der for hvert afstemningsområde er afgivet for hvert af partierne og for hver kandidat uden for partierne, jf. folketingsvalglovens § 73, stk. 1, 1. pkt., jf. § 68, stk. 1. Derefter opgøres for hele opstillingskredsen, hvor mange stemmer der i hele opstillingskredsen er tilfaldet hvert parti og hver kandidat uden for partierne, jf. folketingsvalglovens § 73, stk. 1, 3. pkt. Der foretages samtidig en opgørelse for

hele opstillingskredsen af, hvorledes de afgivne stemmer skal fordeles på hver enkelt kandidat, jf. folketingsvalglovens § 73, stk. 2. Der skal ved denne opgørelse foretages en opgørelse af, hvor mange af partiets stemmer der skal anses for afgivet for kandidaten (personlig stemme) eller for partiet (partistemme). Bedømmelsen heraf sker efter reglerne i folketingsvalglovens § 73, stk. 3 og 4. Herefter skal det efter folketingsvalglovens nærmere regler herom opgøres, hvorledes partistemmerne skal fordeles mellem partiets kandidater. Denne opgørelse sker efter reglerne i folketingsvalglovens § 73, stk. 5. Der skal herefter foretages en opgørelse for hver enkelt kandidat af summen af vedkommendes personlige stemmer og de tillagte partistemmer.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at der fremover ved fintællingen også for hvert afstemningssted skal foretages en opgørelse af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti. Opgørelsen skal foretages efter samme regler som opgørelsen for hele opstillingskredsen, dvs. de ovenfor beskrevne regler i folketingsvalglovens § 73, stk. 3 og 4, skal iagttages. Derimod skal opgørelsen af, hvorledes antallet af partistemmer skal fordeles mellem partiets kandidater, jf. folketingsvalglovens § 73, stk. 5, som hidtil alene ske for hele opstillingskredsen.

Den foreslåede bestemmelse indebærer endvidere, at den valgbo, hvori resultatet af fintællingen skal indføres, jf. folketingsvalglovens § 73, stk. 6, som underskrives af hele valgbestyrelsen, jf. folketingsvalglovens § 74, stk. 1, og hvoraf en attesteret kopi skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren senest dagen efter fintællingen, jf. folketingsvalglovens § 74, stk. 3, også skal indeholde resultatet af opgørelsen for hvert afstemningssted af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti. For at bevare overskueligheden i valgboen foreslås det dog, at resultatet af opgørelsen for hvert afstemningssted af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti vedlægges som bilag til valgboen, jf. lovforslagets § 1, nr. 4.

Om baggrunden for forslaget og om den praksis, der allerede følges i henseende til også at opgøre personlige stemmer og partistemmer på afstemningsområdeniveau, henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.3*.

Til nr. 4

Det foreslås præciseret i *1. pkt.*, at det alene er resultatet af opgørelsen for hele opstillingskredsen af antal-

let af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti samt opgørelsen af, hvorledes de afgivne partistemmer for hele opstillingskredsen skal fordeles mellem partiets kandidater, der skal indføres i valgboen og meddeles de tilstedeværende. At de nævnte opgørelser for hele opstillingskredsen skal indføres i valgboen, svarer til, hvad der efter den gældende folketingsvalglov kræves indført i valgboen.

Med den foreslåede ændring fastslås, at resultatet af den opgørelse af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti for hvert afstemningsområde, som der foreslås stillet krav om, jf. lovforslagets § 1, nr. 3, ikke skal indføres i valgboen og meddeles de tilstedeværende. I stedet foreslås i *2. pkt.*, at den pågældende opgørelse skal vedlægges valgboen som bilag. Valgbestyrelsen skal med sin underskrift af valgboen, jf. folketingsvalglovens § 74, stk. 1, indestå for rigtigheden også af opgørelsen for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti.

Forslaget er begrundet i hensynet til at bevare overskueligheden i valgboen. Med 1.855 afstemningssteder ved folketingsvalget den 8. februar 2005 med deltagelse af 10 opstillingsberettigede partier vil indholdet af de opgørelser fra fintællingen, der skal indføres i valgboerne i landets opstillingskredse, antage et ganske betydeligt omfang.

Resultatet af opgørelsen for hvert afstemningsområde og for hele opstillingskredsen af antallet af stemmer for hvert parti og hver kandidat uden for partierne skal som hidtil indføres i valgboen og resultatet for hele opstillingskredsen meddeles de tilstedeværende, jf. folketingsvalglovens § 73, stk. 1.

For så vidt angår den foreslåede retstilstand ved Europa-Parlamentsvalg henvises til lovforslagets § 2, nr. 3.

Om baggrunden for forslaget henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.3*.

Til nr. 5

Det foreslås præciseret, at ikke alene en kopi af selve valgboen, men også af valgboens bilag skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren senest dagen efter fintællingen. Hermed præciseres det, at det bilag til valgboen, der indeholder resultatet af opgørelsen af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti for hvert afstemningsområde, jf. lovforslagets § 1, nr. 4, skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren. Herved sikres det, at ministeriet for alle opstillings-

kredse kan give offentligheden oplysninger om kandidaternes personlige stemmetal i de enkelte afstemningsområder, og at ministeriet for alle opstillingskredse kan foretage en kontrol af de modtagne oplysninger om personlige stemmetal på afstemningsområdeniveau, jf. de almindelige bemærkninger, *afsnit 2.4*.

For at sikre overskueligheden af det materiale, indenrigs- og sundhedsministeren sender til Folketinget ved dets sammentræden, agter ministeriet ikke i tilknytning til den kopi af valgbogen, der skal sendes til Folketinget, jf. folketingsvalglovens § 86, nr. 1, at indsende de modtagne opgørelser af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af partistemmer for hvert parti for hvert afstemningsområde. Folketinget vil kunne pålægge indenrigs- og sundhedsministeren at indsende opgørelserne, jf. folketingsvalglovens § 87, stk. 2.

Præciseringen af, at ikke kun en kopi af selve valgbogen, men også valgbogens bilag skal indsendes, indebærer, at også den af anmeldelsesmyndigheden udfærdigede store fortegnelse over de kandidater, der er opstillet til folketingsvalget i vedkommende stor- eller amtskreds, som hidtil skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren som et bilag til valgbogen. Indenrigs- og sundhedsministeren vil som hidtil videregende fortegnelsen til Folketinget ved dets sammentræden i tilknytning til den kopi af valgbogen, der skal sendes til Folketinget, jf. folketingsvalglovens § 86, nr. 1.

Det foreslås endvidere præciseret i overensstemmelse med gældende praksis, at også en stemmeseddel, der ikke er udleveret, skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren senest dagen efter fintællingen. Indenrigs- og sundhedsministeren vil som hidtil videregende stemmesedlen til Folketinget ved dets sammentræden i tilknytning til den kopi af valgbogen, der skal sendes til Folketinget, jf. folketingsvalglovens § 86, nr. 1.

For så vidt angår den foreslåede retstilstand ved Europa-Parlamentsvalg henvises til lovforslagets § 2, nr. 4.

Til nr. 6

Der foreslås som noget nyt indsat en bemyndigelse til indenrigs- og sundhedsministeren til at bestemme den nærmere fremgangsmåde ved indsendelsen af valgbogen med bilag, og at ministeren herunder kan bestemme, hvorvidt og i hvilken form valgbogen med bilag elektronisk skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren.

En tilsvarende bemyndigelse foreslås indsat ved Europa-Parlamentsvalg, hvor indenrigs- og sundheds-

ministeren ligesom ved folketingsvalg foretager opgørelsen af valget, jf. lovforslagets § 2, nr. 5. En tilsvarende bemyndigelse foreslås ikke indsat for så vidt angår kommunalvalg, hvor indenrigs- og sundhedsministeren ikke foretager opgørelsen af valget.

Om baggrunden for forslaget henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.4*.

Efter de gældende regler i folketingsvalglovens § 74, stk. 3, og Europa-Parlamentsvalglovens § 30, stk. 3, skal formanden for valgbestyrelsen indsende en kopi af valgbogen til indenrigs- og sundhedsministeren. Kopien skal være attesteret af formanden. Kopien af valgbogen skal så vidt muligt være indenrigs- og sundhedsministeren i hænde senest dagen efter fintællingen. De modtagne valgbøger benyttes til indenrigs- og sundhedsministerens gennemgang af valgbøgerne og til indenrigs- og sundhedsministerens opgørelse af valget efter reglerne i folketingsvalglovens henholdsvis Europa-Parlamentsvalglovens kapitel 10. Indenrigs- og sundhedsministeren indsender de kopier af valgbøgerne, der er modtaget, til Folketinget, jf. folketingsvalglovens § 86, nr. 1, og Europa-Parlamentsvalglovens § 36, stk. 1.

Den foreslåede bemyndigelse til at bestemme den nærmere fremgangsmåde ved indsendelsen indebærer, at ministeren kan bestemme, hvorvidt og i hvilket omfang valgbogen med bilag skal indsendes elektronisk som et supplement til den attesterede papirudgave af valgbogen, jf. folketingsvalglovens § 74, stk. 3, og Europa-Parlamentsvalglovens § 30, stk. 3. Bemyndigelsen agtes udnyttet til at træffe bestemmelse om, at valgbogen med bilaget vedrørende opgørelsen for hvert afstemningssted af antallet af personlige stemmer og partistemmer/listestemmer for hvert parti, jf. lovforslagets § 1, nr. 3 og 4, og § 2, nr. 2 og 3, skal indsendes elektronisk til brug for offentliggørelse på ministeriets hjemmeside og ministeriets elektroniske gennemgang af valgbøgerne.

Ministeren kan endvidere bestemme, på hvilken måde valgbogen skal indsendes elektronisk, herunder i hvilken elektronisk form og til hvilken elektronisk adresse. Bemyndigelsen vil kunne udnyttes til at fastsætte bestemmelse om indsendelse af valgbogen i en sådan elektronisk form, at de indsendte oplysninger kan benyttes til offentliggørelse på ministeriets hjemmeside og ministeriets elektroniske gennemgang af valgbøgerne.

Ministeren kan også bestemme, i hvilket omfang valgbogen med bilag skal indsendes på papir. Som følge af valglovgivningens krav om, at den indsendte valgbog skal være en attesteret kopi, skal selve valgbogen fortsat indsendes i en papirudgave, men mini-

steren kan bestemme, i hvilket omfang valgbogens bilag skal indsendes på papir. Bemyndigelsen agtes udnyttet til at fastsætte, at den opgørelse for hvert afstemningssted af antallet af personlige stemmer og partistemmer for hvert parti, der foreslås stillet krav om, og som foreslås vedlagt valgbogen, jf. lovforslagets § 1, nr. 3 og 4, ikke skal indsendes på papir, hvormod den store fortegnelse over stor- eller amtskredsens kandidater fortsat skal indsendes på papir.

Ministeren kan også bestemme, på hvilken måde en papirudgave af valgbogen med bilag skal indsendes, samt i hvor mange eksemplarer papirudgaven af valgbogen med bilag skal indsendes. Bemyndigelsen agtes udnyttet til at fastsætte, at valgbogen med den store fortegnelse over stor- eller amtskredsens kandidater som hidtil skal indsendes i to eksemplarer.

Indenrigs- og sundhedsministeren har som hidtil en bemyndigelse til at fastsætte regler om valgbogens indhold og udformning, jf. folketingsvalglovens § 28, stk. 3, jf. tillige Europa-Parlamentsvalglovens § 17, stk. 2.

Til nr. 7

Der er tale om konsekvensrettelser som følge af, at lov nr. 1094 af 29. december 1999 om vederlag og pension m.v. for de danske repræsentanter i Europa-Parlamentet, hvortil der henvises i de anførte bestemmelser i folketingsvalgloven, har ændret titel ved § 3 i lov nr. 996 af 9. december 2003.

Til § 2

Til nr. 1

Med den foreslåede bestemmelse gives kommunalbestyrelsen som noget nyt adgang til at beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste til brug for Europa-Parlamentsvalg.

Den foreslåede adgang skal, hvis den udnyttes, omfatte alle de vælgere i det afstemningsområde, der skal opføres på valglisten til Europa-Parlamentsvalg, dvs. de vælgere, der har valget efter Europa-Parlamentsvalglovens § 3, stk. 1, nr. 1, 2 eller 3, og som skal optages på valglisten i medfør af §§ 14 og 14 a.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.1.*, og til bemærkningerne til § 1, nr. 1.

Til nr. 2

Det foreslås, at der i Europa-Parlamentsvalgloven indsættes en bestemmelse om, at den opgørelse, der efter Europa-Parlamentsvalglovens § 30, stk. 1, skal foretages af, hvor mange stemmer der er afgivet for

hver enkelt kandidat på kandidatlisten (personlige stemmer), og hvor mange stemmer der i øvrigt er afgivet for kandidatlisten (listestemmer), foretages for hvert afstemningsområde og for hele opstillingskredsen.

Efter Europa-Parlamentsvalglovens § 28, stk. 1, fastsætter indenrigs- og sundhedsministeren, hvornår stemmeoptællingen skal finde sted.

For så vidt angår tilfælde, hvor indenrigs- og sundhedsministeren har fastsat, at stemmeoptællingen finder sted på afstemningsdagen, foretages den endelige opgørelse af resultatet af stemmeafgivningen i opstillingskredsen (fintællingen) efter reglerne i folketingsvalglovens kapitel 9 med de fravigelser, der følger af §§ 29 og 30, jf. Europa-Parlamentsvalglovens § 28, stk. 2. Henvisningen til folketingsvalglovens kapitel 9 indebærer, at opgørelsen af personlige stemmer og listestemmer ved Europa-Parlamentsvalg i disse tilfælde alene skal foretages for hele opstillingskredsen. Den foreslåede bestemmelse fastsætter i disse tilfælde i overensstemmelse med de gældende regler, at opgørelsen af personlige stemmer og listestemmer skal ske for hele opstillingskredsen, ligesom det som noget nyt fastsættes direkte i Europa-Parlamentsvalgloven, at denne opgørelse også skal ske for hvert afstemningsområde.

For så vidt angår det tilfælde, hvor indenrigs- og sundhedsministeren har fastsat, at stemmeoptællingen ikke finder sted på afstemningsdagen, finder reglerne i Europa-Parlamentsvalglovens § 28, stk. 3, anvendelse. Der er ikke i denne bestemmelse en tilsvarende henvisning til reglerne i folketingsvalglovens kapitel 9. Europa-Parlamentsvalgloven indeholder således ikke nogen regler for, om opgørelsen af personlige stemmer og listestemmer i disse tilfælde skal ske for hvert afstemningsområde eller alene for hver opstillingskreds. Indenrigs- og sundhedsministeren har imidlertid i Europa-Parlamentsvalglovens § 28, stk. 5, en bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om gennemførelsen af stemmeoptællingen. I medfør af denne bestemmelse har indenrigsministeren ved Europa-Parlamentsvalgene frem til 1999, hvor stemmeoptællingen ikke fandt sted på afstemningsdagen, fastsat ved cirkulæreskrivelse, at opgørelsen af personlige stemmer og listestemmer skulle ske for hele opstillingskredsen i lighed med folketingsvalglovens regler herom.

Med den foreslåede bestemmelse fastsættes det i disse tilfælde udtrykkeligt i Europa-Parlamentsvalgloven i overensstemmelse med de hidtidige forskrifter, at opgørelsen af personlige stemmer og listestemmer skal ske for hele opstillingskredsen, ligesom det

som noget nyt fastsættes, at denne opgørelse også skal ske for hvert afstemningsområde.

Den foreslåede bestemmelse gælder, hvad enten stemmeoptællingen (den første stemmeoptælling) finder sted på afstemningsdagen eller ej.

Den foreslåede bestemmelse vedrører opgørelsen af, hvor mange stemmer der er afgivet for hver enkelt kandidat på kandidatlisten (personlige stemmer), og hvor mange stemmer der i øvrigt er afgivet for kandidatlisten (listestemmer). Den opgørelse, der ved fintællingen samtidig skal foretages af, hvor mange stemmer der er afgivet for hver kandidatliste, skal som en konsekvens heraf også foretages såvel for hvert afstemningsområde som for hele opstillingskredsen. Denne følge af bestemmelsen er – i de tilfælde, hvor stemmeoptællingen finder sted på afstemningsdagen – i overensstemmelse med, hvad der følger af selve Europa-Parlamentsvalgloven, jf. denne lovs § 28, stk. 2, med dens henvisning til folketingsvalglovens kapitel 9, og – i de tilfælde, hvor stemmeoptællingen ikke finder sted på afstemningsdagen – i overensstemmelse med de af indenrigsministeren i medfør af § 28, stk. 5, fastsatte forskrifter for gennemførelsen af stemmeoptællingen ved Europa-Parlamentsvalgene frem til 1999.

Ved opgørelsen af personlige stemmer og listestemmer skal reglerne i Europa-Parlamentsvalglovens § 30, stk. 1, iagttages, hvad enten opgørelsen finder sted for hvert afstemningsområde eller for hele opstillingskredsen.

Den foreslåede bestemmelse indebærer endvidere, at den valgbo, hvori resultatet af fintællingen skal indføres, jf. Europa-Parlamentsvalglovens § 30, stk. 2, og hvoraf en attesteret kopi skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren senest dagen efter fintællingen, jf. Europa-Parlamentsvalglovens § 30, stk. 3, også skal indeholde resultatet af opgørelsen for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver enkelt kandidat og antallet af listestemmer for hver kandidatliste. For at bevare overskueligheden i valgboen foreslås det dog, at resultatet af opgørelsen for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver enkelt kandidat og antallet af listestemmer for hver kandidatliste vedlægges som bilag til valgboen, jf. lovforslagets § 2, nr. 3.

Om baggrunden for forslaget henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.3*.

Til nr. 3

Det foreslås præciseret i *1. pkt.*, at det alene er resultatet af opgørelsen for hele opstillingskredsen af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og

antallet af listestemmer for hver kandidatliste, der skal indføres i valgboen og meddeles de tilstedeværende. At de nævnte opgørelser for hele opstillingskredsen skal indføres i valgboen, svarer til, hvad der efter den gældende Europa-Parlamentsvalglovs § 30, stk. 2, kræves indført i valgboen.

Med den foreslåede ændring præciseres, at resultatet af den opgørelse af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af listestemmer for hver kandidatliste for hvert afstemningsområde, som der foreslås stillet krav om, jf. lovforslagets § 2, nr. 2, ikke skal indføres i valgboen eller meddeles de tilstedeværende. I stedet foreslås i *2. pkt.*, at den pågældende opgørelse skal vedlægges valgboen som bilag. Valgbestyrelsen skal med sin underskrift af valgboen indestå for rigtigheden også af opgørelsen for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af listestemmer for hver kandidatliste.

Resultatet af opgørelsen for hvert afstemningsområde og for hele opstillingskredsen af antallet af stemmer for hvert parti og hver kandidat uden for partierne skal som hidtil indføres i valgboen og for hele opstillingskredsen meddeles de tilstedeværende. Finder stemmeoptællingen sted på afstemningsdagen, følger dette af folketingsvalglovens § 73, stk. 1, jf. henvisningen hertil i Europa-Parlamentsvalglovens § 28, stk. 2. Finder stemmeoptællingen ikke sted på afstemningsdagen, følger dette af de forskrifter for stemmeoptællingens gennemførelse, indenrigsministeren i medfør af Europa-Parlamentsvalglovens § 28, stk. 5, har fastsat for Europa-Parlamentsvalg frem til 1999.

Om baggrunden for forslaget henvises i øvrigt til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.3*.

Til nr. 4

Det foreslås præciseret, at ikke alene en kopi af selve valgboen, men også af valgboens bilag skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren senest dagen efter fintællingen. Hermed præciseres det, at det bilag til valgboen, der indeholder resultatet af opgørelsen af antallet af personlige stemmer for hver kandidat og antallet af listestemmer for hver kandidatliste for hvert afstemningsområde, og som der med lovforslaget stilles krav om, jf. § 2, nr. 2, skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren.

Det foreslås endvidere præciseret i overensstemmelse med gældende praksis, at også en stemmeseddel, der ikke er udleveret, skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren senest dagen efter fintællingen.

Der henvises til bemærkningerne til § 1, nr. 5.

Til nr. 5

Der foreslås som noget nyt indsat en bemyndigelse for indenrigs- og sundhedsministeren til at bestemme den nærmere fremgangsmåde ved indsendelsen af valgbogen med bilag, og at ministeren herunder kan bestemme, hvorvidt og i hvilken form valgbogen med bilag elektronisk skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.4.*, og bemærkningerne til § 1, nr. 6.

Til § 3

Til nr. 1

Med den foreslåede bestemmelse gives kommunalbestyrelsen adgang til at beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste til brug for kommunale valg.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.1.*, og bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1.

Til nr. 2

Med den foreslåede bestemmelse gives kommunalbestyrelsen adgang til at beslutte, at den protokol, kommunalbestyrelsen skal føre over de i kommunen modtagne brevstemmer (brevstemmeprotokollen), føres elektronisk ved kommunale valg.

Der henvises til lovforslagets almindelige bemærkninger, *afsnit 2.2.*, og bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 2.

Til § 4

Det foreslås bl.a. af hensyn til forberedelsen af de kommunale valg i 2005, der skal afholdes den 3. tirsdag i november måned, jf. den kommunale valglovs § 6, at loven træder i kraft den 1. august 2005.

Det foreslås, at de foreslåede bestemmelser i folketingsvalgloven om adgang til benyttelse af elektroniske valglistes og brevstemmeprotokoller, jf. § 1, nr. 1 og 2, først får virkning for folketingsvalg, der afholdes efter de kommunale valg i 2005. Det fastsatte ikrafttrædelsestidspunkt skyldes bl.a. behovet for at indhøste erfaringer med benyttelsen af elektroniske valglistes og eventuelt brevstemmeprotokoller ved de kommunale valg i 2005, førend elektroniske valglistes og brevstemmeprotokoller benyttes ved folketingsvalg.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om valg til Folketinget, jf. lovbekendtgørelse nr. 704 af 27. juni 2004, foretages følgende ændringer:

§ 19. Valglisterne udarbejdes på grundlag af oplysningerne i det centrale personregister (CPR).

Stk. 2. Valglisterne skal indeholde vælgernes navn, fødselsdato og bopæl samt løbe-nr. og en rubrik til afmærkning.

Stk. 3. Indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om udarbejdelsen af valglisterne samt disses indretning.

§ 64. Kommunalbestyrelsen anfører tidspunktet for modtagelsen af en brevstemme på yderkurverten. I en protokol anføres det antal brevstemmer, der modtages, og datoen for modtagelsen samt det antal brevstemmer, der videresendes til andre kommuner, jf. stk. 2, og datoen herfor. Indenrigsministeren fastsætter regler om protokolens indhold og udformning.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Stk. 5. ---

Stk. 6. ---

§ 73. ---

1. I § 19 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

2. I § 64, *stk. 1*, indsættes efter 2. pkt.:

»Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at protokollen føres elektronisk.«

3. § 73, *stk. 2*, affattes således:

Gældende formulering

Stk. 2. Der foretages samtidig en opgørelse for hele opstillingskredsen af, hvorledes de afgivne stemmer skal fordeles på hver enkelt kandidat, jf. stk. 3-5.

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Stk. 5. ---

Stk. 6. Resultatet af opgørelsen indføres i valgbogen og meddeles de tilstedeværende.

§ 74. ---

Stk. 2. ---

Stk. 3. Formanden for valgbestyrelsen sender en kopi af valgbogen til indenrigsministeren. Kopien skal være attesteret af formanden. Kopien af valgbogen skal så vidt muligt være indenrigsministeren i hænde senest dagen efter fintællingen.

§ 110. ---

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Lovforslaget

»*Stk. 2.* Der foretages samtidig en opgørelse for hvert afstemningsområde og for hele opstillingskredsen af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt antallet af partistemmer for hvert parti, jf. stk. 3 og 4. Der foretages herefter en opgørelse for hele opstillingskredsen af, hvorledes de afgivne partistemmer skal fordeles på hver enkelt kandidat, jf. stk. 5, og af summen af antallet af personlige stemmer og tillagte partistemmer for hver kandidat.«

4. § 73, *stk. 6*, affattes således:

»*Stk. 6.* Resultatet af de i stk. 2, 1. og 2. pkt., nævnte opgørelser for hele opstillingskredsen indføres i valgbogen og meddeles de tilstedeværende. Resultatet af den i stk. 2, 1. pkt., nævnte opgørelse for hvert afstemningsområde vedlægges valgbogen som bilag.«

5. I § 74, *stk. 3, 1. pkt.*, indsættes efter »valgbogen«: »med bilag tillige med en stemmeseddel, der ikke er udleveret,«.

6. I § 74, *stk. 3*, indsættes som 4. *pkt.* :

»Indenrigs- og sundhedsministeren bestemmer den nærmere fremgangsmåde ved indsendelsen af valgbogen med bilag og kan herunder bestemme, hvorvidt og i hvilken form valgbogen med bilag elektronisk skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren.«

Gældende formulering

Stk. 4. Et pensioneret folketingsmedlem, der på ny bliver medlem af Folketinget, oppebærer ikke pension i den periode, for hvilken der udbetales grundvederlag. Pension kan ej heller oppebæres i perioder, hvori den pågældende oppebærer grundvederlag i henhold til lov om vederlag og pension m.v. for de danske repræsentanter i Europa-Parlamentet.

§ 114. Ved beregningen af de i §§ 110-113 omhandlede pensioner m.v. sidestilles medlemsperioder i Europa-Parlamentet med medlemsperioder i Folketinget, dog således at perioder, hvori den pågældende samtidig har været medlem af Folketinget og af Europa-Parlamentet, kun medregnes én gang. Pensionen beregnes og udbetales af Folketinget, såfremt den pågældendes medlemstid i Folketinget er længere end medlemstiden i Europa-Parlamentet, og ellers af Finansministeriet, jf. lov om vederlag og pension m.v. for de danske repræsentanter i Europa-Parlamentet.

§ 14. I de år, hvor valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet skal afholdes, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en valgliste over vælgerne i kommunen.

Stk. 2. - - -

Stk. 3. - - -

Stk. 4. - - -

Stk. 5. - - -

§ 30. Opgørelsen af, hvor mange stemmer der er afgivet for hver enkelt kandidat på kandidatlisten (personlige stemmer), og hvor mange stemmer der i øvrigt er afgivet for kandidatlisten (listestemmer), sker efter følgende regler:

Lovforslaget

7. I § 110, stk. 4, 2. pkt., og § 114, 2. pkt., ændres »lov om vederlag og pension m.v. for de danske repræsentanter i Europa-Parlamentet« til: »lov om vederlag og pension m.v. for de danske medlemmer af Europa-Parlamentet«.

§ 2

I lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet, jf. lovekendtgørelse nr. 52 af 2. februar 2004, foretages følgende ændringer:

1. I § 14, stk. 1, indsættes som 2. pkt. :

»Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste.«

2. I § 30 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Den i stk. 1 nævnte opgørelse foretages for hvert afstemningsområde og for hele opstillingskredsen.«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

Bilag til f. t. l. vedr. valg til Folketinget m.v.

*Gældende formulering**Lovforslaget*

- 1) Har vælgeren sat et kryds ud for navnet på en kandidat eller såvel ud for navnet på en kandidat som ud for partinavnet på den kandidatliste, kandidaten tilhører, anses stemmesedlen som afgivet for kandidaten (personlig stemme). Tilsvarende gælder, hvis vælgeren på brevstemmesedlen har anført navnet på en kandidat eller såvel navnet på en kandidat som partinavnet eller bogstavbetegnelsen for den kandidatliste, kandidaten er opstillet for.
- 2) Har vælgeren sat kryds ud for partinavnet eller ud for navnene på flere kandidater eller anbragt kryds over hele kandidatlistens felt eller i øvrigt foretaget afkrydsning på en sådan måde, at det ikke med sikkerhed fremgår, hvilken af kandidatlistens kandidater vælgeren har villet give sin stemme, anses stemmesedlen som afgivet for kandidatlisten (listestemme). Tilsvarende gælder, hvis vælgeren på brevstemmesedlen har anført partinavnet eller bogstavbetegnelsen for en kandidatliste eller navnene på flere kandidater opstillet på samme kandidatliste.

Stk. 2. Resultatet af opgørelsen indføres i valg-bogen og meddeles de tilstedeværende.

Stk. 3. Formanden for valgbestyrelsen sender en kopi af valgbogen til indenrigs- og sundhedsministeren. Kopien skal være attesteret af formanden. Kopien af valgbogen skal så vidt muligt være indenrigs- og sundhedsministeren i hænde senest dagen efter fintællingen.

3. § 30, stk. 2, der bliver stk. 3, affattes således:

»*Stk. 3.* Resultatet af den i stk. 1 nævnte opgørelse for hele opstillingskredsen indføres i valgbogen og meddeles de tilstedeværende. Resultatet af den i stk. 1 nævnte opgørelse for hvert afstemningsområde vedlægges valgbogen som bilag.«

4. I § 30, stk. 3, der bliver stk. 4, indsættes i 1. pkt. efter »valgbogen«: »med bilag tillige med en stemmeseddel, der ikke er udleveret,«.

5. I § 30, stk. 3, der bliver stk. 4, indsættes som *4. pkt.* :

*Gældende formulering**Lovforslaget*

»Indenrigs- og sundhedsministeren bestemmer den nærmere fremgangsmåde ved indsendelsen af valgbogen med bilag og kan herunder bestemme, hvorvidt og i hvilken form valgbogen med bilag elektronisk skal indsendes til indenrigs- og sundhedsministeren.«

§ 3

I lov om kommunale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 263 af 18. april 2001, som ændret ved § 10 i lov nr. 145 af 25. marts 2002 og § 3 i lov nr. 1209 af 27. december 2003, foretages følgende ændringer:

§ 9. Hovedlisterne udarbejdes på grundlag af oplysningerne i Det Centrale Personregister (CPR).

Stk. 2. Tilflytterlisterne kan udarbejdes på grundlag af oplysningerne i Det Centrale Personregister (CPR).

Stk. 3. Valglisterne skal indeholde vælgernes navn, fødselsdato og bopæl samt løbe-nr. og en rubrik til afmærkning.

Stk. 4. Indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om udarbejdelsen af valglisterne samt disses indretning.

1. I § 9 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»*Stk. 4.* Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

2. I § 70, stk. 1, indsættes efter 2. pkt.:

»Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at protokollen føres elektronisk.«

§ 70. Kommunalbestyrelsen anfører tidspunktet for modtagelsen af en brevstemme på yderkuverten. I en protokol anføres det antal brevstemmer, der modtages, og datoen herfor samt det antal brevstemmer, der videresendes til andre kommuner, jf. stk. 2, og datoen herfor. Indenrigsministeren fastsætter regler om protokollens indhold og udformning.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Stk. 5. ---

Til lovforslag nr. L 60. Skriftlig fremsættelse (23. februar 2005)

Indenrigs- og sundhedsministeren (Lars Løkke Rasmussen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet og lov om kommunale valg (Adgang til benyttelse af elektroniske valg-lister og elektroniske brevstemmeprotokoller, opgørelse af personlige stemmer for hvert afstemningsområde, elektronisk indsendelse af valgbøger til indenrigs- og sundhedsministeren m.v.)

(Lovforslag nr. L 60).

Lovforslaget er en genfremsættelse af lovforslag nr. L 62 om ændring af folketingsvalgloven, Europa-Parlamentsvalgloven og den kommunale valglov, som jeg fremsatte i sidste samling.

Ved forslaget gives der mulighed for, at kommunalbestyrelsen ved folketingsvalg, Europa-Parlamentsvalg og kommunale valg kan beslutte, at der for et eller flere eller alle afstemningsområder i kommunen skal benyttes en elektronisk valgliste, samt at brevstemmeprotokollen skal føres elektronisk. Herved vil der blive mulighed for en mere fleksibel tilrettelæggelse af afstemningen på valgdagen, herunder ved at vælgeren kan henvende sig ved det valgbord, hvor køen er kortest. Endvidere bliver der mulighed for en mere fleksibel tilrettelæggelse af registreringen af de modtagne brevstemmer. Baggrunden for forslaget er en henvendelse herom fra Københavns, Aalborg, Odense, Glostrup, Høje-Taastrup og Frederiksberg Kommuner.

Ved forslaget indføres endvidere ved folketingsvalg og Europa-Parlamentsvalg den ordning, at der ved fintællingen skal ske en opgørelse for hvert afstemningsområde af antallet af personlige stemmer for hver kandidat samt an-

tallet af partistemmer/listestemmer for hvert parti/kandidatliste og ikke blot som i dag for hele opstillingskredsen. Den nævnte opgørelse for hvert afstemningsområde skal vedlægges valgbogen som et bilag. Ministeren bemyndiges til at bestemme, at valgbogen med bilag skal indsendes elektronisk. Herved sikres, at ministeriet kan offentliggøre oplysninger om kandidaternes personlige stemmetal m.v. på afstemningsområdeniveau og ikke blot på opstillingskredsniveau, samt at ministeriet kan kontrollere også denne del af valgbestyrelsernes fintællinger på afstemningsområdeniveau.

Henvendelsen fra de nævnte kommuner vedrører ud over elektroniske valglisten muligheden for på et senere tidspunkt at indføre elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstederne og uovervåget stemmeafgivning via internettet ved hjælp af digital signatur. I den anledning tilkendes i lovforslagets bemærkninger, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet vil se positivt på konkrete, egnede forslag til forsøg med elektronisk stemmeafgivning på afstemningsstedet med henblik på eventuel tilvejebringelse af lovhjemmel til et sådant forsøg – uanset de ulemper, der knytter sig til elektronisk stemmeafgivning navnlig vedrørende manglende folkelig kontrol med valgprocessen og valgresultatet. Endvidere tilkendes, at det efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse ikke vil være hensigtsmæssigt, at der tages skridt med henblik på at indføre adgang til uovervåget stemmeafgivning ved valg til politiske organer (Folketinget, Europa-Parlamentet og de kommunale råd) og landsdækkende folkeafstemninger.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale lovforslaget til det Høje Tings velvillige behandling.